

Kirkon ulkoasiain neuvoston toimintakertomus 2012

Toimintakertomus on hyväksytty kirkon ulkoasiain neuvoston kokouksessa 25.3.2013

ISSN 1797-1381

Kirkkohallitus 2013

Paino: Unigrafia 2013

Taitto: Emma Martikainen

Kannen kuvat: Kirkkojen Maailmanneuvosto, Kimmo Kääriäinen, Emma Martikainen,
Johannes Mäntymäki ja Tomi Karttunen

SISÄLLYSLUETTELO

ESIPUHE	7
---------------	---

1. Kirkon ulkoasiain neuvoston tehtävä.....	8
---	---

2. Toimintaympäristö ja tapahtumat	9
--	---

2.1. Maailman uskontotilanne	9
2.2. Muuttoliike ja monikulttuuristuminen	11
2.3. Ekumeeniset yhteydet.....	12
Kirkkojen maailmanneuvosto	13
Euroopan kirkkojen konferenssi.....	14
Luterilainen Maailmanliitto	15
Suomen Ekumeeninen Neuvosto	15
Porvoon kirkkoyhteisö.....	16
Ekumenia pohjolassa-verkosto	17
Barentsin kirkkojen neuvosto	18
2.4. Ekumeeniset tapahtumat	18

3. Neuvoston kokoukset	23
------------------------------	----

Sopimus eteläisen Afrikan evankelis-luterilaisen kirkon kanssa	23
Neuvoston antamat lausunnot	24
Kirkon edustaminen	24
Kirkon ulkomaanavun strategia ja säätiön hallitus	25
Kansainvälisten ja ekumeenisten yhteyksien rahasto.....	25
Jäsenmaksut ja erityisavustukset ekumeenisille järjestöille....	26
Ulkoasiain osaston toimintakertomusten ja -suunnitelmien käsittely.....	26
Selvitystyö kirkon ulkomaisen toiminnan kentästä	27

4. Työalat ja toimikunnat.....28

4.1. Teologiset asiat.....	28
Valmistellut lausunnot.....	28
Tiedotus	29
Stipenditoiminta.....	29
Ystävyyseurakuntatyö	30
4.2. Ulkосуomalaistyö	31
Yhteistyö sisarkirkkojen kanssa	31
Henkilöstö Suomessa ja ulkomailla.....	35
Turistityö.....	35
Koulutus.....	36
Viestintä.....	36
Yhteistyö ja verkostoituminen.....	37
Kirkon ulkосуomalaistyön strategia.....	37
Työ Suomessa asuvien ulkomaalaisten parissa.....	38
4.3. Lähetystyö	39
Kirkon lähetysstrategia.....	39
Seurakuntien ja hiippakuntien tukeminen.....	41
Julkaisutoiminta	42
Ekumeenisia ja uskontojenvälisiä yhteyksiä kotimaassa ja ulkomailla.....	42
Kirkkojen maailmanneuvoston uusi lähetysasiakirja	43
Kirkon lähetysjärjestöjen toiminta	43
4.4. Kirkon Ulkomaanapu	44
Tehtävä.....	44
Strateginen työskentely	44

5. Neuvoston asettamat neuvottelukunnat ja työryhmät46

5.1. Neuvottelukunta Suomen helluntaiherätyksen kanssa.....	46
5.2. Neuvottelukunta Suomen Vapaakirkon kanssa	47
5.3. Yhteistyöryhmä Suomen Metodistikirkon sekä Finlands svenska metodistkyrkanin kanssa.....	48
5.4. Ekumeenisten yhteyksien työryhmä	49
5.5. Itä-Euroopan työryhmä.....	50
5.6. Kirkko ja islam -työryhmä.....	50
5.7. Lähetys- ja uskontoteologinen työryhmä.....	51
5.8. Kirkko ja juutalaisuus -työryhmä	52

Liitteet54

Kirkon ulkoasiain neuvoston kokoonpano 2012	54
Kirkon ulkoasiain neuvoston työjaoston kokoonpano 2012 ..	55
Teologisten asiain toimikunta	55
Kirkon ulkosuomalaistyön toimikunta	55
Kirkon lähetystyön toimikunta	56
Kirkon Ulkomaanavun säätiön hallitus	56
Neuvottelukunta Suomen helluntaiherätyksen kanssa	57
Neuvottelukunta Suomen Vapaakirkon kanssa	57
Yhteistyöryhmä Suomen Metodistikirkon sekä Finlands svenska metodistkyrkanin kanssa.....	57
Ekumeenisten yhteyksien työryhmä	57
Itä-Euroopan työryhmä	58
Kirkko ja islam -työryhmä	58
Lähetys- ja uskontoteologinen työryhmä	58
Kirkko ja juutalaisuus -työryhmä.....	59

Kirkkohallituksen ulkoasiain osaston henkilökunta60

Johtajan toimisto	60
Teologisten asiain yksikkö.....	60
Ulkosuomalaistyön yksikkö	60
Kirkon lähetystyön keskus	60
Ulkosuomalaistyön työntekijät	60
Kirkkomme edustajat ekumeenisissa järjestöissä ja muissa yhteyksissä 2012.....	63
Kirkon edustaminen vuonna 2012	67

ESIPUHE

Ekumenia on kirkkojen välistä yhteistyötä ja kirkon näkyvän ykseyden edistämistä. Suomen evankelis-luterilainen kirkko toimii avoimesti ja aktiivisesti yhteistyössä toisten kirkkojen, kristillisten yhteisöjen ja ekumeenisten järjestöjen kanssa. Yhteisinä ekumeenisina aiheina ovat sekä periaatteelliset teologiset kysymykset että käytännön asiat.

Suomen evankelis-luterilainen kirkko on Luterilaisen maailmanliiton, Kirkkojen maailmanneuvoston ja Euroopan kirkkojen konferenssin perustajajäsen. Merkittävä osa kirkon kansainvälisestä ekumeenisesta toiminnasta toteutuu näiden järjestöjen puitteissa. Lisäksi kirkkomme osallistuu alueellisiin kirkkojenvälisiin verkostoihin, kuten Porvoon kirkkoyhteisöön ja Barentsin kirkkojen neuvostoon sekä käy kahdenvälisiä oppineuvotteluja muiden kirkkojen kanssa. Keskeinen asema kirkkomme kansainvälisessä työssä on myös kirkollisilla järjestöillä, erityisesti kirkon lähetysjärjestöillä ja Kirkon ulkomaanavulla.

Ekumenialla on pitkät perinteet myös kotimaassa ja sen merkitys kasvaa eri tunnustuskuntiin kuuluvien kristittyjen määrän lisääntyessä nopeasti maahanmuuton seurauksena. Kirkkomme on ekumeenisesti aktiivinen myös kotimaassa. Keskeinen yhteistyöverkosto kirkkojen välillä on Suomen Ekumeeninen Neuvosto. Myös kotimaassa käydään oppineuvotteluja useiden kirkkojen kanssa. Tavoitteena on oppia toisiltaan, etsiä sitä mikä yhdistää ja toimia yhteisten kristillisten päämäärien hyväksi.

Muiden uskontojen läsnäolo Suomessa on huomattavasti lisääntynyt. Samalla uskontojen välisen vuoropuhelun ja yhteistyön merkitys on kasvanut ja tämän kehityksen voidaan ennakoita jatkuvan.

Kirkon suhteista muihin kirkkoihin, uskontokuntiin ja kirkkojenvälisiin järjestöihin päättää kirkolliskokous. Näiden asioiden valmistelua ja hoitoa varten kirkolliskokous on asettanut Kirkon ulkoasiain neuvoston. Kirkon ulkoasiain neuvosto esittää seuraavilla sivuilla kirkolliskokoukselle kertomuksen toiminnastaan vuonna 2012. Sen ohjauksessa toimivan Kirkon ulkoasiain osaston suppea toimintakertomus sisältyy Kirkkohallituksen toimintakertomukseen, tässä kertomuksessa käsitellään laajemmin myös Kirkon ulkoasiain osaston toimintaa.

Helsingissä 25. maaliskuuta 2013

Kari Mäkinen
Turun ja Suomen arkkipiispa
Kirkon ulkoasiain neuvoston puheenjohtaja

Kimmo Kääriäinen
kirkkoneuvos
Kirkkohallituksen ulkoasiain osaston johtaja

1. KIRKON ULKOASIAIN NEUVOSTON TEHTÄVÄ

Kirkon ulkoasiain neuvoston tehtävänä on hoitaa kirkon suhteita muihin kirkkoihin, uskontokuntiin ja kirkkojenvälisiin järjestöihin ja päättää yhdessä arkkipiispan kanssa kirkon edustamisesta näissä asioissa ja johtaa ulkoasiain osaston toimintaa. Kirkolliskokous valitsee arkkipiispan puheenjohtajaksi toimivan kirkon ulkoasiain neuvoston, johon valitaan neljäksi vuodeksi kymmenen jäsentä sekä kullekin henkilökohtainen varajäsen.

Kirkkohallituksen ohjesäännön mukaan kirkon ulkoasiain neuvoston tehtävänä on:

1. hoitaa kirkon suhteita muihin kirkkoihin, uskontokuntiin ja kirkkojenvälisiin järjestöihin ja päättää yhdessä arkkipiispan kanssa kirkkojärjestyksen 20 luvun 7. §:n 2 momentin mukaisesti kirkon edustamisesta näissä asioissa;
2. johtaa ulkoasiain osaston toimintaa; ja
3. valita Kirkon Ulkomaanavun Säätiön hallituksen puheenjohtaja ja jäsenet. (Kirkkohallituksen ohjesääntö 19. §)

Kirkon ulkoasiain neuvosto asettaa keskuudestaan kahdeksi vuodeksi kerrallaan työjaoston, johon se valitsee puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan sekä kolme muuta jäsentä. Näiden varajäseninä toimivat heidän henkilökohtaiset varajäsenensä. (21. §)

Työjaoston tehtävänä on:

1. kiireellisissä tapauksissa päättää kirkon edustamisesta yhdessä arkkipiispan kanssa;
2. päättää muista neuvoston työjaostolle siirtämisistä ja neuvostolle muutoin kuuluvista kiireellisistä asioista; sekä
3. valmistella tarvittaessa neuvostolle kuuluvia asioita.

Kirkkohallituksen ulkoasiain osaston ”tehtävänä on hoitaa kirkon ekumeenisia suhteita ja niihin liittyviä teologisia asioita, vastata ulkomailla asuvien suomalaisten ja Suomessa asuvien ulkomaalaisten parissa tehtävästä kirkollisesta työstä, edistää kirkon ulkomaista ja kirkkojenvälisiä avustustyötä sekä kirkon lähetystyötä ja kirkon lähetysjärjestöjen yhteistyötä.” (20. §)

Ulkoasiain osastossa on kolme yksikköä: teologiset asiat, ulkosuomalaistyö ja lähetystyön keskus sekä osastonjohtajan toimisto. Yksiköiden työtä ohjaavat ja tukevat neuvoston asettamat toimikunnat, jotka myös valmistelevat asioita neuvostolle. Ulkoasiain neuvoston alaisuudessa työskentelee lisäksi useita neuvottelukuntia ja työryhmiä.

2. TOIMINTAYMPÄRISTÖ JA TAPAHTUMAT

Suomen evankelis-luterilaista kirkkoa tarkastellaan usein paikallisena kansankirkkona. Viime vuosina monet kirkon kannalta kielteiset tunnusluvut, kuten jäsenmäärän lasku, ovat olleet huomion kohteena. Samalla on esitetty ennusteita kristinuskon aseman jatkuvasta heikkenemisestä. Kehitys Suomessa, muissa pohjoismaissa ja eräissä muissa Euroopan valtioissa on kuitenkin vain osa kristinuskon piirissä tapahtuvasta muutoksesta. Kun kristikunnan kehitystä tarkastellaan maailmanlaajuisesti, kuva muuttuu: kristittyjen määrä on kasvanut ja kasvun ennustetaan jatkuvan edelleen. Kristinuskon painopiste on kuitenkin siirtynyt eteläiselle pallonpuoliskolle.

Globalisaatio (maapalloistuminen) on termi, jolla kuvataan viime vuosikymmenten aikana tapahtunutta maailmanlaajaa keskinäisen riippuvuuden ja keskinäisten yhteyksien lisääntymistä. Prosessilla on monia ulottuvuuksia: riippuvuus lisääntyy talouden, kulttuurin, informaation ja ympäristökysymysten alueella. Tämä kehitys vaikuttaa monin tavoin kirkkomme toimintaympäristöön. Yksi merkittävä ulottuvuus on muuttoliikkeen vilkastuminen ja siinä tapahtuneet painopisteiden muutokset. Suomesta muutetaan aiempaa harvemmin pysyvästi uuteen maahan; ulkomaille muutto on aiempaa lyhytkestoisempaa ja asuinmaat saattavat vaihtua tiheään tahtiin. Toinen muutos on siinä, että Suomi on muuttunut maahanmuuttomaaksi ja ulkomaan kansalaisten määrä on lyhyessä ajassa moninkertaistunut. Tämä on lisännyt muihin kristillisiin kirkkoihin ja muihin uskontoihin kuuluvien määrää Suomessa.

Kirkkomme on pitkään ollut aktiivinen kansainvälisissä suhteissaan. Viime vuosikymmenten muutokset uuden teknologian mukanaan tuomine mahdollisuuksineen ovat tuoneet maailman eri kolkilla asuvia ihmisiä lähemmäksi toisiaan. Tieto eri puolilla tapahtuvasta kehityksestä – niin hyvässä kuin pahassakin – välittyy reaaliajassa. Tämä haastaa kirkkoamme aktiiviseen kansainväliseen toimintaan ja vastuuseen sekä yhteistyöhön ja dialogiin muiden kirkkojen ja ekumeenisten järjestöjen kanssa voidaksemme yhdessä toteuttaa kirkon maailmanlaajaa tehtävää.

2.1. Maailman uskontotilanne

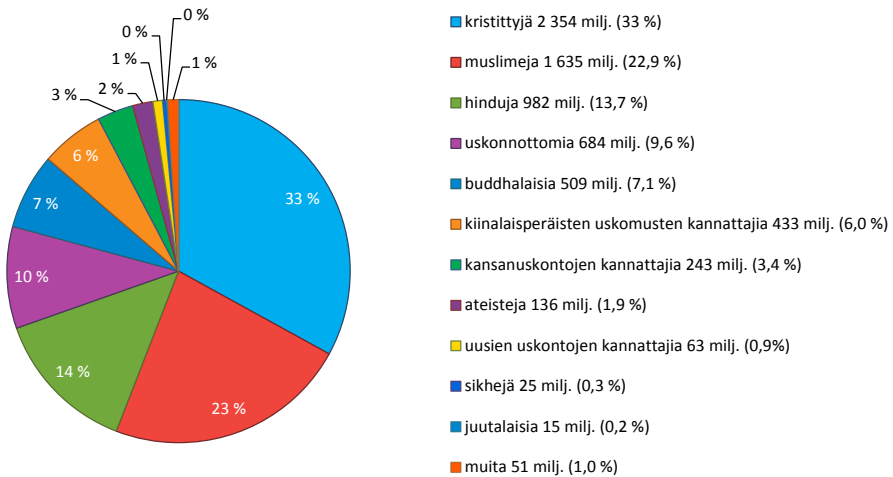
Maapallon yli seitsemästä miljardista ihmisestä joka kolmas on kristitty: kristittyjä on 2,4 miljardia. Toiseksi suurin uskonto on islam, muslimeja on 1,6 miljardia. Seuraavaksi eniten on hinduja 982 miljoonaa, buddhalaisia 509 miljoonaa, kiinalaisperäisten uskomusten kannattajia 433 miljoonaa, kansanuskontojen kannattajia 243 miljoonaa, uusien uskontojen kannattajia 63 miljoonaa, sikhejä 25 miljoonaa, juutalaisia 15 miljoonaa ja muiden uskontojen kannattajia yh-

teensä 51 miljoonaa. Uskonottomien kokonaismääräksi arvioidaan 684 miljoonaa ja ateistien 136 miljoonaa. Muslimien määrä kasvoi kaikkein voimakkaimmin, seuraavaksi suurin kasvu oli kristittyjen määrässä.

Maanosista eniten kristittyjä jäsenenä yhteisöissään on edelleen Euroopassa (sisältää Venäjän), 562 miljoonaa, seuraavina Latinalainen Amerikka 556 miljoonaa, Afrikka 510 miljoonaa, Aasia 365 miljoonaa, Pohjois-Amerikka 226 miljoonaa ja Oseania 25 miljoonaa. Kristittyjen määrällinen kasvu on voimakkainta Afrikassa. Kristinuskon painopiste on siirtynyt globaaliin etelään: jo kaksi kolmasosaa kristityistä on päiväntasaajan eteläpuolisissa maissa.

Kristittyjen keskuudessa voimakkain määrällinen kasvu tapahtuu edelleen helluntailaisiin, karismaattisiin ja uuskarismaattisiin yhteisöihin kuuluvissa liikkeissä. Kasvu tapahtuu enimmäkseen länsimaiden ulkopuolella. Niissä arvioidaan olevan mukana yhteensä 628 miljoonaa kristittyä.

Mailman uskonnot vuonna 2013

Lähde: *International Bulletin of Missionary Research*. Tammikuu 2013. Suomeksi toimittanut lähetysteologi Timo Vasko, Kirkon lähetystyön keskus

2.2. Muuttoliike ja monikulttuuristuminen

Suomi on muutamassa vuosikymmenessä muuttunut lähtevän siirtolaisuuden maasta maahanmuuttomaaksi. Samalla monikulttuurisuus on lisääntynyt. Maahanmuuttajien koulutus-, identiteetti- ja sopeutumiskysymykset ovat tulleet osaksi suomalaista yhteiskuntaa. Suomeen muuttaa vuosittain keskimäärin noin 29 000 henkilöä, joista noin 9 000 on Suomen kansalaisia. Viron kansalaisia maahanmuuttajista on noin 3 500, Ruotsin 3 400 ja Venäjän 2 400. Monikulttuurisia perheitä Suomessa on noin 60 000.

Ulkomaisten kansalaisia on Suomessa noin 180 000 ja määrän ennustetaan kaksinkertaistuvan kymmenessä vuodessa. Kasvu on ollut erittäin nopeaa, sillä vuonna 1990 ulkomaalaisia oli vain 26 000. Ulkomaalaisten vuosittainen nettomuutto (maahanmuutto – maastamuutto) on 13 000–15 000. He saapuvat Suomeen pääsääntöisesti perheystistä, opiskelemaan, työn tähden tai humanitaarisin perustein. Ulkomaalaisia asuu kaikkialla Suomessa, mutta erityisen paljon heitä on pääkaupunkiseudulla (45 prosenttia ulkomaalaisista). Tilastokeskuksen väestöennusteiden mukaan joka neljäs pääkaupunkiseudulla asuva on ulkomaalainen runsaan kymmenen vuoden kuluttua.

Pääosa maahanmuuttajista tulee Suomea lähellä olevista maista. Suurimmat ulkomaalaisryhmät ovat venäläiset, virolaiset, ruotsalaiset ja somalit. Lähes neljä prosenttia Suomessa asuvista puhuu äidinkielenään muuta kuin suomea, ruotsia tai saamea. Vieraskielisten määrä on kaksinkertaistunut alle kymmenessä vuodessa. Maahanmuuttajaväestön kasvua lisää myös se, että he ovat keskiväestöstä selvästi nuorempia: joka kolmas maahanmuuttaja on 20–34-vuotias. Kun maahanmuuttajien lapsimäärä on kantasuomalaisia suurempi, tulee ulkomaalaistaustaisten määrä kasvamaan nopeasti myös syntyvyyden myötä.

Maahanmuutto on lisännyt eri uskontojen vaikutusta Suomessa. Erityisen nopeasti on kasvanut islaminuskoisten määrä. Heitä on yli 50 000. Noin kaksi kolmasosaa maahanmuuttajasta on kuitenkin kristittyjä. Tällä hetkellä maahanmuuttajista vain murto-osa päätyy kirkkomme jäseniksi: Suomessa asuvista vieraskielisistä ainoastaan runsaat seitsemän prosenttia kuuluu evankelis-luterilaiseen kirkkoon. Valtaosa maahanmuuttajista jättäytyy kokonaan rekisteröityneiden uskonnollisten yhdyskuntien ulkopuolelle.

Vaikka Suomi on edelleen yksi maailman luterilaisimpia maita, uskonnollinen kenttä on muuttunut nopeasti viimeisten vuosikymmenten aikana. Kirkkoon kuuluvien osuus on laskeutunut. Muihin rekisteröityihin uskonnollisiin yhdyskuntiin kuuluvien osuudessa ei ole tapahtunut merkittävää muutosta, sen sijaan rekisteröityihin uskontokuntiin kuulumattomien osuus on kasvanut. Tässä joukossa on kuitenkin huomattava määrä niitä, jotka kuuluvat erityyppisiin uskonnollisiin yhdyskuntiin. Suomen uskonnollista tarjontaa voidaan pitää hyvin laajana. Kirkon tutkimuskeskuksen ylläpitämän uskonnot.fi -tietokannan mukaan Suomessa oli vuoden 2012 lopussa lähes tuhat uskonnollista liikettä.

Uskontojen välisen vuoropuhelun ja yhteistyön merkitys on lisääntynyt ja tämän kehityksen voidaan ennakoida jatkuvan. Tässä kontekstissa USKOT -foorumien perustaminen tammi-kuussa 2011 oli merkityksellistä. Perustajajäseninä olivat kolmen monoteistisen uskonnon,

kristinuskon, islamin ja juutalaisuuden yhteisöt. Sääntöjensä mukaan foorumi toimii yhteiskuntarauhan vaalimiseksi ja tarvittaessa yhteistyössä myös muiden uskonnollisten yhteisöjen kanssa.

Muuttoliike on vilkasta myös Suomen rajojen ulkopuolelle. Väestörekisterikeskuksen poissaolevaa väestöä koskevan rekisterin mukaan ulkomailla asuvien äänioikeutettujen Suomen kansalaisten määrä vuonna 2011 oli noin 228 000. Heistä kirkon jäseniä on 82 prosenttia. Siirtolaisuusinstituutin arvioiden mukaan ulkomailla asuu Suomessa syntyneitä ensimmäisen polven ulkosuomalaisia noin 300 000. Kun mukaan lasketaan arviot toisen, kolmannen ja sitä useamman polven ulkosuomalaisista, ulkosuomalaisten määrä nousee noin 1,4 miljoonaan. Ulkosuomalaisia yhdistävä piirre on tietoisuus suomalaisesta taustasta ja juurista sekä sitoutuminen suomalaisen identiteetin säilyttämiseen. Käytännössä tämä ilmenee muun muassa tarpeena vaalia yhteyksiä Suomeen.

Suomalaisia on aikojen kuluessa siirtynyt lähes kaikkiin maailman kolkkiin. Siirtolaisuudessa on ollut kaksi päävirtaa. Sotaa edeltänyt maastamuutto suuntautui etupäässä Pohjois-Amerikkaan, kun taas sodan jälkeen valtaosa muuttajista on lähtenyt Ruotsiin. Nykyään Suomesta muutetaan eniten Ruotsiin, Isoon-Britanniaan ja Yhdysvaltoihin. Ruotsin suurin maahanmuuttajaryhmä on suomalaiset. Yhteensä suomalaistaustaisia on Ruotsissa 620 000, mutta Suomen kansalaisuuden omaavia noin 75 000.

Oleskelu ulkomailla on usein aiempaa lyhytkestoisempaa ja maastamuutto on nykyään useimmiten väliaikaiseksi tarkoitettua. Ulkomaille muuttavat erityisesti nuoret aikuiset, 20–34-vuotiaat, joista suurimman yksittäisen ikäluokan muodostavat 25–29-vuotiaat. Maastamuuttajat ovat nykyisin enimmäkseen pitkälle koulutettua väkeä, jotka ainakin aluksi lähtevät ulkomaille vain määräajaksi. Opiskelu, kielitaidon kartuttaminen, urakehitys, uusien elämäkokemusten hankkiminen ja ihmissuhteet ovat muuton syinä ohittaneet toimeentuloon liittyvät motiivit.

Eläkeläiset ovat uudehko maastamuuttajaryhmä. Heistä kaikki eivät asu ulkomailla pysyvästi, vaan osa asuu toisessa maassa vain osan vuodesta. He ovat niin sanottuja kausisiirtolaisia. Esimerkiksi Espanjassa kausisiirtolaisia on vuosittain arviolta 20 000. Elintason nousun ja eläkeläisten määrän kasvun myötä kausisiirtolaisten määrä tulee lisääntymään.

2.3. Ekumeeniset yhteydet

Suomen evankelis-luterilainen kirkko on Luterilaisen maailmanliiton, Kirkkojen maailmanneuvoston ja Euroopan kirkkojen konferenssin perustajajäsen. Merkittävä osa kirkon kansainvälisestä ekumeenisesta toiminnasta toteutuu näiden järjestöjen puitteissa. Lisäksi kirkkomme osallistuu alueellisiin kirkkojenvälisiin verkostoihin.

Kirkkojen maailmanneuvosto

Kansainvälisistä ekumeenisista järjestöistä kattavin ja tärkein on Kirkkojen maailmanneuvosto (KMN). Se on perustettu vuonna 1948. Baasiksansa eli jäsenyysperustansa mukaan KMN ”on niiden kirkkojen yhteys, jotka tunnustavat Herran Jeesuksen Kristuksen Jumalaksi ja Vapahtajaksi Raamatun mukaan ja jotka sen vuoksi pyrkivät yhdessä täyttämään yhteistä kutsumustaan yhden Jumalan, Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen kunniaksi.” KMN käsittää yli 110 maassa 349 ortodoksista, anglikaanista, luterilaista, reformoitua, metodistista, baptistista, yhdistynyttä ja yhdistyvää kirkkoa ja kristillistä yhteisöä, jotka edustavat 560 miljoonaa kristittyä eli vajaat 25 % kristityistä.

Suomen evankelis-luterilainen kirkko on yksi KMN:n perustajajäsenistä ja edelleen yksi sen aktiivisimmista jäsenkirkoista. KMN:n keskuskomiteassa on neljä suomalaista. Suomen evankelis-luterilaista kirkkoa edustavat piispa Simo Peura ja Kirkon Ulkomaanavun vaikuttamistyön johtaja Aaro Rytönen. Suomen ortodoksisen kirkon edustajat ovat isä Heikki Hutunen ja teologian maisteri Outi Vasko, joka on myös eksekutiivikomitean jäsen. KMN:n keskuskomitean puheenjohtajana toimii Brasilian evankelis-luterilaisen kirkon presidentti Walter Altmann. Monet ortodoksiset kirkot ovat KMN:n aktiivisia jäsenkirkoja – joskin suurin eli Venäjän ortodoksinen kirkko on viime vuosina vähentänyt aktiivisuuttaan. Vuosina 1999–2002 toiminut erityiskomissio ei pystynyt täysin palauttamaan luottamusta ortodoksisten jäsenkirkkojen ja KMN:n välille. Porto Alegressa 2006 komission esityksestä käyttöön otettu konsensusmenetelmä keskeisissä päätöksentekoaasioissa näyttää joka tapauksessa täyttäneen tehtävänsä ja olevan tiettyssä mielessä myös edistysellinen, vaikka se saattaa joidenkin asioiden etenemistä hidastaa silloin kun ei yhdessä olla kypsiä asiassa etenemään.

Kirkkojen maailmanneuvoston keskuskomitea kokoontui alkusyksystä viimeisen kerran ennen Busanissa Etelä-Koreassa loka-marraskuussa 2013 järjestettävää KMN:n yleiskokousta, jonka teemana on *God of life, lead us to justice and peace*. Keskuskomitea hyväksyi esitykset varsin pienistä KMN:n konstituution muutoksesta yleiskokoukselle. Myös Faith and Order-komission säännöt esitettiin uudistettavaksi, niin että ei enää olisi kahta komissiota vaan ainoastaan yksi 40 hengen komissio, joka toimisi KMN:n teologisen työskentelyn toimielimenä. Pyhän maan evankelis-luterilaisen kirkon jäsenyysanomus sekä Suomen lähetysseuran anomus saada Specialized Ministry-status (toimii globaalisti lähetyksen, todistuksen ja kehitystyön aloilla ja tunnustaa KMN:n jäsenyysperustan) siirrettiin eksekutiivikomitean päätettäväksi helmikuussa 2013.

Keskuskomitean hyväksymistä dokumenteista ekumeenisesti merkittävin oli Faith and Order-komission järjestyksessään vasta toinen niin kutsuttu konvergenssi- eli lähentymisasiakirja *The Church. Towards a Common Vision*. Se on kahdenkymmenen vuoden kirkko-opillisen työskentelyn tulosta ja tähtää ekumenian edistämiseen ja paikalliseen reseptioon samaan tapaan kuin ensimmäinen, kastetta, ehtoollista ja virkaa käsitellyt lähentymisasiakirja BEM (Baptism, Eucharist, Ministry) eli Liman dokumentti, joka hyväksyttiin vuonna 1982. BEM edisti mm. Porvoon yhteisen julkilausuman syntyä korostamalla koko kirkon apostolisuuden

ajatusta kirkon viran merkityksen tulkinnassa.

Huomionarvoista oli myös se, että keskuskomitea hyväksyi Maailmanlähetyksen ja evankelioinnin komission uuden lähetys- ja evankelointiasiakirjan *Together Towards Life: Mission and Evangelism in Changing Landscapes*. KMN:n aiempi virallinen missio-dokumentti oli BEM:n tavoin vuodelta 1982. Dokumentin tarkoitus on ”etsiä visio, käsitteitä ja suuntia uudistuneelle ymmärrykselle lähetyksen ja evankelioinnin ymmärtämisestä ja käytännöstä muuttuvissa olosuhteissa.” Sen tavoitteena on kutsua yhteen jopa KMN:a laajempi yhteisö toteuttamaan ”elämän täyteyttä kaikille, Elämän Jumalan johtamina”. Lisäksi yleiskokouksessa käsitellään Kingstonin vuoden 2011 rauhankokouksen asiakirjaa oikeudenmukaisesta rauhas- ta sekä etenkin talouseettistä näkökulmaa esiin tuovaa dokumenttia *Economy of Life*. Kes- kuskomitea antoi palautetta myös Busanin yleiskokouksen ykseyslausuman luonnosversiosta.

Euroopan kirkkojen konferenssi

Euroopan kirkkojen konferenssi (EKK) on vuonna 1959 perustettu Euroopan ortodoksisten, anglikaanisten, luterilaisten ja protestanttisten kirkkojen ekumeeninen yhteistyöelin, jolla on 126 jäsenkirkkoa ja 43 assosioitunutta jäsentä. Se on yksi kahdeksasta alueellisesta kirkko- jen konferenssista maailmassa: ”Euroopan kirkkojen konferenssi (EKK) on niiden kirkkojen ekumeeninen yhteys Euroopassa, jotka tunnustavat Herran Jeesuksen Kristuksen Jumalaksi ja Vapahtajaksi Raamatun mukaan ja jotka sen vuoksi pyrkivät yhdessä täyttämään yhteistä kutsumustaan yhden Jumalan, Isän, ja Pojan ja Pyhän Hengen kunniaksi”.

Uudeksi pääsihteeriksi valittiin Belgian yhdistyneiden protestanttisten kirkkojen presi- dentti Guy Liagre, joka aloitti tehtävässään heinäkuussa. Hän vieraili Suomessa syyskuussa Suomen ekumeenisen neuvoston syyskokouksessa, jolloin hän tutustui kirkkoomme ja maam- me ekumeeniseen toimintaan. Dialogikomission johtaja, Kirkon ulkoasiain osaston työalasiht- teeri Kaisamari Hintikka siirtyi elokuussa Luterilaisen maailmanliiton *Theology and Public Witness* -yksikön johtajaksi. Dialogikomission johtajan tehtävä jätettiin toistaiseksi täyttä- mättä.

Kirkkomme edustajana EKK:n keskuskomiteassa on rehtori Tapani Rantala. Kirkko ja yh- teiskunta -komissiossa edustajamme on dekaani Aila Lauha ja dialogikomissiossa piispa Matti Repo. Suomen ortodoksista kirkkoa edustaa keskuskomiteassa rovasti Rauno Pietarinen.

EKK:n uudistuskomitea sai valmiiksi mietinnön EKK:n uudesta visiosta, strategiasta ja tii- viimmistä, helpommin johdettavasta sekä kustannustehokkaammasta organisaatiosta. Jäsen- kirkoilta pyydettiin lausunto ehdotuksesta. Uudistuskomitean viimeisteli ehdotuksen kirkoil- ta saadun palautteen pohjalta. Ehdotusta käsiteltiin keskuskomitean kokouksessa joulukuussa ja se lähetettiin jäsenkirkkoille. EKK:n uudistamisesta päätetään vuoden 2013 yleiskokoukses- sa. Kaiken kaikkiaan kirkkoliitto on tällä hetkellä siirtymävaiheessa, ja uudistusten toivotaan luovan pohjan selkeämmälle visiolle ja organisaatorakenteelle.

Luterilainen Maailmanliitto

Luterilaisia kristittyjä on maailmassa tällä hetkellä vajaat 75 miljoonaa. Suurin osa heistä kuuluu Luterilaisen maailmanliiton (LML) jäsenkirkkoihin, joita on tällä hetkellä 141 ja joissa on yli 70 miljoonaa jäsentä. Vuonna 1947 Lundissa perustetun LML:n jäsenkirkot ”tunnustavat kolmiyhteisen Jumalan, ovat yksimielisiä Jumalan sanan julistuksesta ja ovat alttarin ja saarnatuolin yhteydessä keskenään. LML tunnustaa yhden, pyhän, katolisen ja apostolisen kirkon ja on sitoutunut palvelemaan kristittyjen ykseyttä kautta maailman”. LML:n virallinen nimi korostaa kirkkoliiton läheistä keskinäistä yhteyttä: ”Luterilainen maailmanliitto – kirkkojen kommuunio”.

LML:n suurin jäsenkirkko on jäsenmenetyksistään huolimatta Ruotsin kirkko (6,6 miljoonaa jäsentä). Nopeasti kasvavia ovat toiseksi suurin jäsenkirkko eli Etiopian Mekane Yesus-kirkko (5,9 miljoonaa jäsentä) ja Tansanian evankelis-luterilainen kirkko (5,8 miljoonaa jäsentä). Muita suuria jäsenkirkkoja ovat mm. Amerikan evankelis-luterilainen kirkko, Tanskan kirkko, Suomen evankelis-luterilainen kirkko ja Norjan kirkko.

Kirkkomme edustaja LML:n neuvostossa on kehitysapupäällikkö Maria Immonen ja neuvoston neuvonantaja piispa Matti Repo. Teologian ja julkisen todistuksen osaston johtajana sekä ekumeenisten asiain apulaispäsihteerinä aloitti elokuussa Kaisamari Hintikka.

Vuonna 2012 Kolumbian Bogotassa kokoontunut Luterilaisen maailmanliiton neuvosto mm. vahvisti pääperiaatteet, joiden pohjalta maailmanliitto valmistautuu reformaation 500-vuotismerkkivuoden 2017 viettoon vuosina 2015–2017. Nämä periaatteet ovat: 1) Ekumeenisuus, 2) globaalisuus, 3) kirkkojen reformoituminen tänään. Lisäksi hyväksyttiin kommunikaatiostrategia, jonka osana oli sosiaalisen median strategia sekä päätettiin käynnistää kolmenvälinen ekumeeninen dialogi luterilaisten, katolisten ja mennoniittojen kesken. LML:n maailmanpalvelu laajentaa toimintaansa Aasiassa, esimerkiksi Myanmarissa.

Toinen luterilaisten kirkkojen kansainvälinen yhteenliittymä on Kansainvälinen luterilainen neuvosto (International Lutheran Council, ILC). Se on vuonna 1993 organisoitu tunnustuksellisten luterilaisten kirkkojen yhteenliittymä. Siihen kuuluu 30 jäsenkirkkoa eri puolilta maailmaa. Suurin ja vaikutusvaltaisin jäsenkirkko on amerikkalainen luterilainen kirkko Missouri-synodi, jolla on noin 2,5 miljoonaa jäsentä. ILC:n jäsenkirkoista 12 on myös LML:n jäseniä. LML ja ILC pitävät keskenään säännöllisesti yhteyttä ja vaihtavat informaatiota.

Suomen Ekumeeninen Neuvosto

KMN:n jäsenyysperusta eli baasis on teologis-ekumeenisenä lähtökohtana myös Suomen Ekumeenisen Neuvoston itseymmärrykselle: ”Suomen Ekumeeninen Neuvosto (SEN) on kirkkojen ja kristillisten yhteisöjen yhteistyöelin. Jäseniksi voidaan hyväksyä yhteisöjä, jotka tunnustavat Herran Jeesuksen Jumalaksi ja Vapahtajaksi Raamatun mukaan ja jotka sen vuoksi

pyrkivät yhdessä täyttämään yhteistä kutsumustaan yhden Jumalan, Isän, Pojan ja Pyhän Hengen kunniaksi.” Neuvostoon kuuluu tällä hetkellä 11 jäsenkirkkoa ja 5 tarkkailijakirkkoa sekä 19 kumppanuusjärjestöä. Kuluneen vuoden aikana uudeksi kumppanuusjärjestöksi liittyi Medialähetysjärjestö Sanansaattajat.

Neuvoston puheenjohtaja on Helsingin katolinen piispa Teemu Sippo ja pääsihteeri ortodoksi-isä Heikki Huttunen. Suomen Ekumeeninen Neuvosto koordinoi ekumeenisen rukousviikon viettoa sekä suunnittelee, koordinoi ja tuottaa materiaalia ekumeenisen vastuuviikon toteuttamista varten eri kirkkoissa ja niiden seurakunnissa. Se myös jakaa tunnustuksen vuoden ekumeenisesta teosta. Neuvoston jaostot järjestävät ekumeenisia tapahtumia ja tuottavat materiaalia yleisesti käytettäväksi. Neuvosto on jäsenkirkkojensa toimeksiannosta esittänyt kirkkojen ääntä kokoavia kannanottoja mm. turvapaikka-asioissa ja koulujen uskonnonopetuksen puolesta.

Merkittävä ekumeeninen elin on myös vuonna 1919 perustettu Suomen lähetysneuvosto (SLN), jossa on 31 jäsenyhteisöä. Sen puheenjohtaja on Medialähetysjärjestö Sanansaattajien ulkomaisen työn johtaja Timo Reuhkala. SLN:n tarkoituksena on edistää lähetystyötä tekevien yhteisöjen keskinäistä yhteyttä ja lähetysasiaa Suomessa. Tämän tarkoituksen toteuttamiseksi neuvosto: 1) hoitaa yhteyksiä jäsentensä kesken, 2) järjestää ajankohtaispäiviä ja seminaareja, 3) osallistuu Euroopan lähetysneuvostojen ja -allianssien yhteistyöhön, 4) hoitaa tarvittaessa jäsenjärjestöjensä yhteisiä asioita viranomaisten kanssa sekä 5) kokoaa ja julkaisee Suomen lähetystyötä koskevia tilastoja ja muuta sitä valaisevaa aineistoa.

Porvoon kirkkoyhteisö

Syksyllä 1992 valmistui ekumeeninen asiakirja *Porvoon yhteinen julkilausuma*, jonka tarkoituksena oli luoda kirkollinen yhteys Britannian ja Irlannin anglikaanisten kirkkojen sekä Pohjoismaiden ja Baltian luterilaisten kirkkojen välille. Lukuun ottamatta Tanskan ja Latvian luterilaisia kirkkoja mainittujen alueiden muut kirkot hyväksyivät julkilausumaan sisältyvän Porvoon julistuksen, jonka ne allekirjoittivat kolmessa juhlallisessa jumalanpalveluksessa syksyllä 1996. Myös Tanskan kirkko liittyi täysjäseneksi lokakuussa 2010.

Kuluneena vuonna 20 vuotta täyttänyt Porvoon yhteinen julkilausuma luo siihen sisältyvään Porvoon julistukseen allekirjoituksellaan sitoutuneiden kirkkojen välille hyvin läheisen kirkollisen yhteyden. Yhteyden sisältö käy ilmi Porvoon julistukseen sisältyvistä sitoumuksista. Porvoon julistuksen täytäntöönpanoprosessi on useissa kirkkoissa edelleen kesken esimerkiksi juridisten käytäntöjen harmonisoinnin osalta. Julistus menee pidemmälle kuin mikään muu ekumeeninen sopimuksemme, koska siinä sitoudutaan pitämään ”kaikkien kirkkojemme kastettuja jäseniä myös oman kirkkomme jäseninä”.

Porvoon yhteisössä kehitetään erilaisia toimintamuotoja, joita koordinoi vuosittain koostuva Porvoon yhteydenpitoryhmä, jossa kirkkoamme edustaa teologisten asiain sihtee-

ri Tomi Karttunen. Ryhmä organisoi konsultaatioita eri teemoista (vuonna 2012 esimerkiksi konsultaatio siirtolaisuudesta ja maahanmuutosta Upsalassa), teologisia konferensseja (vuonna 2012 Kööpenhaminassa teemana *Sakramentit kirkon missiossa*), joka toinen vuosi järjestettävän priimasten ja johtavien piispojen kokouksen sekä yhteisön toiminnalle nelivuotiskauden suuntaviivat vahvistavan kirkkonjohtajien kokouksen, joka oli viimeksi Ruotsin Sigtunassa vuonna 2010. Konsultaatioiden pitäminen kirkkojen sisällä ja kirkkojen kesken myös hankusta aiheuttavista teemoista osoittaa, että kirkkoyhteisön kirkkojen keskinäinen luottamus ja avoimuus ovat kehittyneet varsin pitkälle.

Käytännön tasolla yhteistyö näkyy Suomessa ehtoollisyhteyden ja jäsenyyden sekä viran vastavuoroisen tunnustamisen pohjalta vaikkapa siinä, että luterilaiset papit ovat voineet osaltaan vastata anglikaanisista jumalanpalveluksista eri puolilla Suomea. Esimerkiksi Tampereella yhteistyö on jo varsin vakiintunutta ja kytkeytyy myös ystävyyshiippakuntasuhteeseen Manchesterin hiippakuntaan.

Ekumenia pohjolassa-verkosto

Ekumenia pohjolassa -verkoston (Ekumenik i Norden, EIN) tehtävänä oli koordinoida pohjoismaista ekumeenista yhteistyötä. Sen tavoitteena oli edistää sekä enemmistö- että vähemmistökirkojen keskinäistä vuorovaikutusta. Se oli vuoden 2011 loppuun asti Ruotsin kristillisen neuvoston alainen ohjelma, jonka palkattuna koordinaattorina toimi Gunnel Borgegård.

Pohjoismainen kirkollis-institutionaalinen yhteistyö palautuu vuonna 1940 perustettuun, Sigtuna-säätiön tiloihin sijoitettuun Pohjolan ekumeeniseen instituuttiin. Yhteistoimintaa koordinoitua ja organisoitua Pohjolan ekumeeninen neuvosto päätti toimintansa vuonna 2003 Tanskan ja Norjan luterilaisten kirkkojen vetäytyttyä toiminnasta. Toimintansa vakiinnuttaneita ekumeenisia verkostoja sekä Pohjolan kirkkojen Faith and Order-työtä koordinoimaan, ja osittain myös työtä organisoimaan, perustettiin EIN vuonna 2003. Ruotsin kirkko ja Suomen evankelis-luterilainen kirkko kantoivat päävastuun EIN:n rahoittamisesta.

Ruotsin kirkon päätettyä vähentää rahoituksensa EIN:sta murto-osaan vuoden 2012 alusta lukien EIN:n toimintaa jouduttiin arvioimaan uudelleen. Pohjoismaiden kansallisten ekumeenisten neuvostojen pääsihteerit valmistelivat ehdotuksen aiempaa vielä kevyemmästä verkostorakenteesta, joka tekisi mahdolliseksi tasapuolisesti rahoitetun yhteispohjoismaisen ekumenian mallin. EIN:n ohjausryhmä pyysi kesällä jäsenkirkkojen palautetta pääsihteerien ehdotuksesta sekä tiedusteli niiden valmiutta taloudellisen vastuun kantamiseen. Koska Norjan ja Tanskan kirkot eivät edelleenkään olleet valmiita taloudellisen vastuun kantamiseen, ohjausryhmä totesi, ettei ehdotusta ole hyväksytty eikä kyseessä olisi ollut yhteispohjoismainen ekumeeninen toimija. Syyskuussa ohjausryhmä päätti lakkauttaa EIN:n. Sen piirissä toimineet verkostot voivat kuitenkin halutessaan jatkaa toimintaansa.

Barentsin kirkkojen neuvosto

Pohjoiskalotin hiippakunnilla on omat niitä yhdistävät erityispiirteensä. Pohjoinen ekumeeninen yhteys kattaa siten luontevasti myös koko Pohjoiskalotin alueen, jonne vuonna 1996 perustettiin Barentsin kirkkojen neuvosto. Neuvoston tehtävänä on edistää kirkkojen välistä ymmärrystä Barentsin alueella, edistää yhteyksiä ja yhteyttä alueen kirkkojen välillä, tarjota keskustelufoorumi alueen kirkoille erilaisissa kirkollisissa asioissa sekä edistää alueen kouluttavien laitosten yhteistyötä.

Barentsin kirkkojen neuvostoon kuuluvat Oulun evankelis-luterilaisen hiippakunnan lisäksi Oulun ortodoksinen hiippakunta, Luulajan hiippakunta (Ruotsi), Nord-Hålogalandin ja Sör-Hålogalandin hiippakunnat (Norja), Arkangelin, Muurmanskin ja Petroskoin hiippakunnat (Venäjä). Murmanskin alueen ja Karjalan tasavallan luterilaisia edustaa Inkerin kirkko. Neuvoston virallisia kieliä ovat ruotsi ja venäjä.

Neuvoston toiminnassa ovat olleet esillä liturgiikan ja muiden teologisten teemojen lisäksi kirkkojen antama koulutus, sosiaaliset kysymykset, ympäristökysymykset sekä kysymys alkuperäiskansoista, erityisesti saamelaisten asemasta. Lokakuussa neuvosto järjesti seminaarin, joka käsitteli Barentsin alueen väestömuutosten haasteita kirkoille.

2.4. Ekumeeniset tapahtumat

Tammikuun perinteiselle pyhän Henrikin päivän vaellukselle Roomaan osallistuivat luterilaisesta kirkosta piispa Seppo Häkkinen, kirkkoneuvos Kimmo Kääriäinen sekä pastori Antti Kruus ja katolisesta kirkosta piispa Teemu Sippo (SCJ) ja yleisvikaari Raimo Goyarrola. Matkalla mukana olivat myös piispa Häkkisen puoliso Maria Häkkinen sekä 35-jäseninen Sonuskuoro Kouvolaasta johtajanaan kanttori Pekka Ainali. Matkan aikana perehdyttiin mm. paaviliseen uuden evankelionin neuvostoon, vierailtiin perinteiseen tapaan kristittyjen ykseyden edistämisen neuvostossa sekä tavattiin paavi Benedictus XVI yksityisaudienssissa. Vastauspuheessaan piispa Häkkisen tervehdyssanoihin paavi viittasi myönteisesti suomalais-ruotsalaiseen luterilais-katoliseen dialogidokumenttiin *Vanhurskauttaminen kirkon elämässä* (2010).

Helmikuussa Kirkkohallituksessa vieraili Tanskan kirkon delegaatio kansainvälisten suhteiden neuvoston pääsihteerin Jörgen Skov Sørensenin johdolla ja tapasi Kirkkohallituksen johtoa sekä suomalaisen kirkollisen kentän asiantuntijoita. Tanskalaisryhmä halusi tutustua lähimpien kumppanikirkkojensa tilanteeseen nyt kun he tutkivat mahdollisuutta perustaa oma kirkkohallitus, joka voisi käyttää kirkon ääntä tietyissä kansallisen tason asioissa. Tanskan kirkolla ei ole esimerkiksi omaa kirkolliskokousta. Kansainvälisten asiain neuvosto, joka muun muassa teki päätöksen Porvoon kirkkoyhteisöön liittymisestä, on ainut kirkollinen päätöksentekuelin hiippakuntien ja seurakuntien lisäksi, jolla on itsenäistä toimivaltaa. Tanskalaiset halusivat kuulla, miten meillä kirkolliset säädökset on jaettu kirkkolakiin ja kirkkojärjestykseen

ja miten erilaisten vähemmistöjen suoja on järjestetty.

Maaliskuussa kokoontuivat kirkkomme ja Finlands svenska baptistsamfund sekä Suomen Baptistikirkko kuudensiin teologisiin neuvotteluihin Jämsän evankelis-luterilaisen seurakunnan Särkisaaren leirikeskukseen. Kirkkomme delegaatiota johti piispa Matti Repo ja Suomen Baptistikirkon delegaatiota kirkkokunnanjohtaja Jari Portaankorva sekä Finlands svenska baptistsamfund'in pastori Jan Edström. Neuvottelujen aiheena olivat käytyjen neuvottelujen arviointi ja kirkon ja valtion suhde sekä luterilaisten ja baptistien käytännön yhteistyön mahdollisuudet vankilasielunhoidossa. Arviossa voitiin todeta, että "Olemme ottaneet askeleita eteenpäin ja yhteys on lisääntynyt." Voimme esimerkiksi todeta, että "usko ja kaste kuuluvat yhteen, kaste on kertakaikkinen ja liittyy seurakunnan yhteyteen". Kirkon ja valtion suhteessa molemmat painottivat uskonnonvapauden positiivista puolta, vapautta ja oikeutta harjoittaa omaa uskontoa. Vankilasielunhoidon todettiin olevan Suomessa ekumeenista, vaikka vankilapapit ovat luterilaisia.

Huhtikuussa Kirkkohallituksessa vieraili Euroopan kirkkojen konferenssin uudistamiskomitean raportin kirjoittanut, Englannin kirkon EU-suhteiden asiantuntija Charles Reed esittelemässä komitean työtä. Toukokuussa puolestaan Euroopan kirkkojen konferenssin dialogikomissio piti kokouksensa Turun kristillisellä opistolla ma. johtajansa Kaisamari Hintikan johdolla.

Kesäkuussa maassamme vieraili Suomen lähetysseuran ja kirkkomme kutsumana Luterilaisen Maailmanliiton pääsihteeri Martin Junge. Tässä yhteydessä järjestettiin ajankohtaista globaalia tilannetta luterilaisuuden näkökulmasta käsiteltyä kutsuseminaari. Junge tutustui myös suomalaisen rippikoululeiriin ja osallistui lähetysjuhille sekä siellä pidettyyn symposiumiin *Kristillinen todistus ja muuttuva maailma* ja puhui kokonaisvaltaisesta (holistisesta) todistamisesta tämän päivän luterilaisissa kirkoissa. Pian tämän jälkeen julkistettiin, että Euroopan kirkkojen konferenssin dialogikomissiota syksystä 2011 johtanut ulkoasiain osaston työalasihteeri, pastori, teologian tohtori Kaisamari Hintikka oli tullut valituksi LML:n teologian ja julkisen todistamisen osaston johtoon sekä samalla ekumeenisten asiain apulaispääsihteeriksi elokuuhun 2016 asti.

Kirkkohallituksen, Suomen Vapaakristillisen Neuvoston ja Frikyrklig samverkan'in vuositapaaminen oli Helsingin Adventtikirkossa elokuussa teemalla *Uskonnonvapaus ja sekularisaatio*. Elokuussa järjestettiin myös pohjoispohjoismainen pappeinkokous Muoniossa aiheenaan *Postsekularisaatio ja kirkko*.

Historiallinen hetki koettiin elokuussa, kun aiempi Pohjoismais-saksalainen kirkkokonventti, viimeiset toimintavuotensa nimellä Pohjois-, Keski- ja Itä-Euroopan kirkkokonventti piti viimeisen kokouksensa Tanskassa. Kokousteemana oli *Seurakuntalaulut uskonperinnön välittäjänä ja uudistajana*. Suomalaisista mukana olivat piispa Matti Repo, kirkkoherra Aulikki Mäkinen sekä kirkkomuusikot Mari Järvinen ja Heikki Mononen. Konventti rakensi uudelleen toisen maailmansodan aikana vaurioituneita suhteita etenkin Norjaan ja Tanskaan sekä toimi kylmän sodan vuosina ikkunana sisarkirkkoihin etenkin itäisen Saksan papeille ja myös seurakuntalaisille. Viime vuosina toimintaa pyrittiin laajentamaan Baltiaan ja Puolaan sekä avaa-

*Kirkkohallitus oli yhteistyökumppanina Helsingin yliopiston järjestämässä elokuisessa kansainvälisessä Luther-kongressissa, jonka teemana oli Luther opettajana ja yliopiston uudistajana. Kongressin yhteydessä järjestettiin myös paneeli, jossa arvioitiin professori Tuomo Mannermaan 1970-luvun lopulla käynnistämän Luther-tutkimuksen vaiheen merkitystä piispa Simo Peuran johdolla. Esiin nousi muun muassa suomalaisen Luther-tutkimuksen ekumeeninen merkitys ja sen vaikutus myös oman kirkkomme ekumeenisen linjan muotoutumiseen ja ekumeeniseen aktiivisuuteen.
Kuva: Tomi Karttunen*

maan myös ekumeenisesti. Konventti oli perusluonteeltaan kirkon ja seurakunnan käytännön työhön suuntautunut vuorovaikutuksen ja jakamisen foorumi. Sen korvaavat osittain Porvoon kirkkojen keskinäiset kontaktit sekä yhteistyö Luterilaisen maailmanliiton Euroopan alueella sekä myös ystävyysseurakuntatyö ja muut lähialuekontaktit, mahdollisesti esimerkiksi Theobalt-verkosto.

Syyskuussa vietettiin Suomalais-ugrilaisen pappeinkokouksen 75-vuotisjuhlaa Tartossa. Suomalaisten panos oli kokouksen järjestämisessä ja toteuttamisessa varsin tuntuva – suurin ja taloudellisesti vahvin jäsenkirkko kun olemme. Juhlaesitelmässään professori Paavo Kettunen totesi muun muassa: ”On kriittisesti kysyttävä, riittääkö heimoate tulevaisuudessa suomalais-ugrilaisten pappeinkokousten kantavaksi voimaksi. Se ei välttämättä kannata tätä kokousperinnettä. Sen sijaan pidän edelleenkin relevanttina arkkipiispa Martti Simojoen stipendiaattitoiminnan 50-vuotisjuhlassa tekemää aloitetta teologisten keskustelujen aloittamisesta. Tänä päivänä puhuisin kuitenkin teologisesta tutkimusyhteistyöstä. Vaikka aloite tuolloin koski vain Suomen ja Unkarin kirkkoja, voitaisiin sitä hyvin laajentaa kaikkia näihin kokouksiin osallistuvia kirkkoja koskevaksi.”

Nuorekkaalla tavalla hengellistä ekumeniaa esimerkiksi tutuksi tulleen Taize-lauluin ja rukoushetkin vaaliva Taize-liike kokoontui syyskuun lopulla ensimmäistä kertaa Suomessa järjestettyyn pohjoismais-baltialaiseen nuorten ja nuorten aikuisten tapahtumaan, joka keräsi yli 1 000 osanottajaa 26 maasta. Tapahtuman koollekutsujina olivat piispa Irja Askola ja tuomiorovasti Matti Poutiainen sekä metropoliitta Ambrosius ja piispa Teemu Sippo. Suomen ekumeeninen neuvosto toimi myös tapahtuman tukijana.

Marraskuussa järjestettiin kirkkomme ja Suomen ortodoksisen kirkon yhdennettoista teologiset neuvottelut Järvenpäässä kirkon koulutuskeskuksen tiloissa. Delegaatioita johtivat piispa Seppo Häkkinen ja metropoliitta Panteleimon. Neuvottelussa oli kaksi aihetta, *Tunnettu*

*piispa Seppo Häkkinen ja metropoliitta Panteleimon
Kuva: Johannes Mäntymäki*

ja tuntematon Jumala sekä Koti kristillisenä kasvattajana.

Ensimmäisestä teemasta todettiin yhdessä muun muassa, ”että kirkkojemme kesken ja niiden omissa traditioissa pyritään ymmärtämään uskon perustotuuksia erilaisia käsitteitä käyttäen. Termien merkitys ei aina ole helposti ymmärrettävissä toisen tradition näkökulmasta. Kirkon yhteinen usko on kuitenkin enemmän kuin yksittäisten teologien näkemykset. Jumalan tuntemisessa ja Jumalasta puhumisessa keskeiseksi nousee kokemus elävästä Jumalasta, joka Jeesuksessa Kristuksessa on tullut ihmiseksi ja ilmoittanut itsensä. Tämä ilmoitus on kirkon julistuksen ja rukouselämän perusta. Pohjan kirkkojen toiminnalle tässä ajassa luo sanoma Jumalasta, joka on läsnä ja johon voi luottaa myös silloin, kun asiat eivät pysy hallinnassa ja ihminen kokee epäonnistuvansa elämässään.”

Kotien kristillisestä kasvatuksesta todettiin yhdessä, ”että käsityksemme kotien kristillisestä kasvatuksesta ja vastuusta ovat yhdensuuntaiset. Ajatus perheestä ”pikku kirkkona” kiteyttää molempien kirkkojen peruslähtökohdan kotien kristilliselle kasvatukselle, joka laajenee kodista seurakunnan jumalanpalveluselämään sekä koko elämän käsittäväksi. Tavoitteena tulee olla vanhempien tukeminen tässä tehtävässä isovanhempia ja kummeja unohtamatta. Luontevat yhteydet seurakuntaan ja eri sukupolvien välillä tuovat perheen elämään laajemmän kristillisen kasvatuksen tukiverkoston. Molemmat kirkot ilmaisivat huolensa siitä, miten lapsen oikeus uskontoon toteutuu maassamme myös tulevaisuudessa. Varhaiskasvatuksen uskontokasvatus ja oman uskonnon opetukseen perustuva koulujen uskonnonopetus luovat pohjaa yksilön tasapainoiselle kehitykselle, toisten kunnioittamiselle ja yhteiskuntarauhan säilymiselle.”

3. NEUVOSTON KOKOUKSET

Kirkon ulkoasiain neuvosto piti vuonna 2012 kuusi kokousta. Neuvosto hyväksyi ulkoasian osaston toimintaan liittyviä keskeisiä asiakirjoja, päätti kirkkomme edustamisesta lukuisissa kansainvälisissä toimielimissä ja tapahtumissa, antoi lausuntoja sekä linjasi ulkoasiain osaston toimintaa. Kokousten alussa ulkoasiain osaston johtaja esitti katsauksen ajankohtaisista asioista. Teemoina olivat ekumeenisen strategian väliarviointi, Ekumenia Pohjolassa -verkosto, Euroopan kirkkojen konferenssi, Strasbourgin ekumeeninen instituutti, Venäjän ortodoksinen kirkko, Tansanian ja Etiopian luterilaiset kirkot sekä eteläisen Afrikan evankelis-luterilainen kirkko.

Ulkoasiain neuvoston kesäseminaari pidettiin Turun kristillisellä opistolla elokuussa. Seminaariin osallistui neuvoston jäsenten ja varajäsenten lisäksi kirkkomme edustajia kansainvälisissä kirkkoliitoissa. Seminaarin teemoina olivat Kirkon lähetystyön keskuksen painopisteet ja kirkon keskushallinnon uudistaminen.

Työjaoston puheenjohtajaksi valittiin kirkkoherra Pekka Särkiö. Työjaosto kokoontui kaksi kertaa valmistelemaan neuvoston lausuntoa kirkon keskushallinnon uudistamisesta.

Sopimus eteläisen Afrikan evankelis-luterilaisen kirkon kanssa

Kirkon ulkoasiain neuvosto käsitteli tammikuussa kirkkomme sopimusta eteläisen Afrikan evankelis-luterilaisen kirkon kanssa. Yhteyksien lisääminen globaalin etelän kirkkoihin on kirkkomme ekumeenisen strategian mukaista. Kristittyjen painopiste on eteläisellä pallonpuoliskolla ja siellä myös kristittyjen määrän kasvu on suurinta. Myös luterilaisten määrän kasvu on suurinta juuri Afrikassa. Yhteistyöasiakirja liittyy tähän kontekstiin.

Kirkkomme suhteet eteläisen Afrikan evankelis-luterilaiseen kirkkoon kehittyivät pitkälti Namibia-yhteyksien ohessa. Namibian sopimukseen verrattuna tässä yhteistyöasiakirjassa on tiiviissä muodossa kuvattu myös sitä teologista perustaa, johon yhteistyö perustuu. Yhteistyöasiakirjan pitkähkö johdanto-osa tähdentää kirkkojen hengellistä yhteyttä. Tarkoituksena on tehdä mahdolliseksi yhteistyön kehittäminen kirkkojen toiminnan eri tasoilla. Kirkot näkevät toisensa tasapuolisina partnereina. Sopimuksen artikkelit pyrkivät kattamaan mahdolliset yhteistyöhankkeet kirkkojen välisenä yhteistyönä. Yhteistyöasiakirja on luonteeltaan sateenvarjosopimus, jonka alla muita kirkkomme yhteyksiä Etelä-Afrikkaan voidaan koordinoita. Kevätistunnossaan kirkolliskokous hyväksyi yhteistyöasiakirjan. Eteläisen Afrikan evankelis-luterilainen kirkko hyväksyi sen kirkolliskokouksessaan joulukuussa.

Neuvoston antamat lausunnot

Ulkoasiain neuvosto antoi lausunnon Ekumenia Pohjolassa -verkoston uudistamisesta. Pohjoismaiset ekumeeniset pääsihteerit valmistelivat esityksen verkoston uudesta rakenteesta. Verkoston ohjausryhmä pyysi kirkoilta lausuntoa uudesta toimintarakenteesta. Neuvoston antamassa lausunnossa todettiin, että Suomen evankelis-luterilainen kirkko pitää esitystä uudesta verkostosta kannatettavana ja on valmis tukemaan sen toimintaa myös taloudellisesti. Reunaehdoksi kirkkomme osallistumiselle asetettiin kuitenkin se, että myös Ruotsin, Norjan ja Tanskan kirkot osallistuvat verkoston toiminnan rahoittamiseen.

Neuvosto antoi lausunnon Euroopan kirkkojen konferenssin uudistamisraportista. Lausuntoluonnoksen valmistelussa ulkoasiain osasto kävi keskusteluja EKK:n toimintaan perehtyneiden kotimaisten tahojen kanssa sekä neuvotteli pohjoismaisten luterilaisten kirkkojen edustajien kanssa. Lisäksi keskusteluja käytiin Saksan evankelisen kirkon ja Church of Englandin kanssa. Neuvottelujen tavoitteena oli löytää yhteisiä kannanottoja, joiden avulla uudistusprosessin lopputulokseen voitaisiin vaikuttaa mahdollisimman tehokkaasti. Kirkkomme lausunnossa kiinnitettiin erityistä huomiota nykyisen Dialogikomission tehtävien säilymiseen EKK:n uudessa rakenteessa.

Lokakuussa neuvosto antoi kirkkohallitukselle lausunnon Kirkon keskushallinto 2015 -työryhmän mietinnöstä. Lausunnossaan neuvosto keskittyi erityisesti kirkon ulkoasioiden hoitoa koskeviin muutosesityksiin. Neuvoston näkemyksen mukaan mietinnön esitystä KUN:n lakkauttamisesta ei ole perusteltu työryhmän toimeksiannon edellyttämällä tavalla "sitä että kirkon keskushallinnon tehtävät tulevat toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset huomioon ottaen tarkoituksenmukaisella tavalla hoidetuksi". Neuvosto toi esille sen, että mietinnössä esitetty nykytilan arvio ulkoasioiden hoidosta pohjautuu yksipuolisesti piispainkokouksen edellisestä keskushallintouudistuksesta antamaan lausuntoon eikä siinä ole huomioitu niitä muutoksia, joita tämän jälkeen on tapahtunut. Neuvoston kannan mukaan KUN:n lakkauttaminen merkitsisi sitä, että samalla menetettäisiin kirkon ulkoasiain hoidon kokonaisnäkemys, mahdollisuus ulkosuhteiden strategiseen kehittämiseen vuorovaikutuksessa muun yhteiskunnan kanssa ja monipuolisen asiantuntemuksen tuella, samoin kuin hyvä esimerkki luottamushenkilöiden arvostamisesta kirkollisessa päätöksenteossa.

Kirkon edustaminen

Neuvosto päätti toimintavuoden aikana lukuisista kirkon edustamiseen liittyvistä tehtävistä, kuten osallistumisesta kansainvälisten kirkkoliittojen yleiskokouksiin ja muihin ekumeenisiin tapahtumiin sekä eri kirkkojen kirkolliskokouksiin ja piispanvihkimyksiin sekä delegaatioista ekumeenisiin neuvotteluihin. Näitä päätöksiä koskevat yksityiskohtaisemmat tiedot on esitetty liiteosassa sivuilla 67-75

Kirkon ulkomaanavun strategia ja säätiön hallitus

Kirkon ulkomaanavun valmisteilla ollutta strategiaa vuosiksi 2013–2016 käsiteltiin huhtikuussa toiminnanjohtaja Antti Pentikäisen esittelyn pohjalta. Uudessa strategiassa visiona on muuttaa maailmaa tukemalla kaikkein heikoimmassa asemassa olevia. Lähtökohtana on luottamus paikallisyhteisöjen kykyyn ratkaista parhaiten niiden elämänpiirissä olevia haasteita. Kirkon Ulkomaanapu hakee myönteistä muutosta tukemalla kaikkein heikoimmassa asemassa olevia ihmisiä haurailta ja katastrofiherkillä alueilla. Se erikoistuu tukemaan paikallisyhteisöjä niiden oikeudessa rauhaan, toimeentuloon ja koulutukseen. KUA pyrkii kansainvälisesti johtavaksi toimijaksi perinteisten yhteisöjen rauhantyon tukemisessa ja kehittää omaa ja ACT-allianssin työtä toimeentulon ja koulutuksen kysymyksissä. Se tukee ohjelmiaan kansainvälisellä vaikuttamistyöllä.

Ulkoasiain neuvosto toi esille, että KUA tekee hyvää kirkon näkyvyydelle ja julkisuuskuvalle ja piti tärkeänä, että Kirkon ulkomaanapua tulee jatkossakin profiloida selkeästi kirkon toimintana. Lisäksi neuvosto kiinnitti huomiota tarpeeseen jatkaa ACT-allianssin kehittämistä ja toivoi kenttäläsnäolon kustannusten seurantaa sekä toiminnan vaikuttavuuden arviointia.

Kirkon ulkomaanavun säätiön hallituksen jäseniksi erovuoroisten tilalle neuvosto valitsi kaudeksi 2013–2016 kansainvälisten asian sihteeriksi Tarja Kantolan, toimittajaksi Reetta Meriläisen, kirkkoherra Olli-Pekka Silfverhuthin ja kaupallinen neuvos Kent Wilskan, sekä varajäseniksi kaudelle 2013–2014 asianajaja Tuomas Ahon, pääsihteeriksi Katri Korolainen-Virkajärven ja johtaja Ilkka Mattilan.

Kansainvälisten ja ekumeenisten yhteyksien rahasto

Kirkon kansainvälisten ja ekumeenisten yhteyksien rahaston tarkoituksena on erityisesti syystä tukea Luterilaisen maailmanliiton ja muiden ekumeenisten järjestöjen sekä niiden jäsenkirkkojen, kirkkomme sisarkirkkojen ja muiden yhteistyökumppaneiden 1) tärkeiden ekumeenisten hankkeiden toteuttamista, sekä 2) työtä taloudellisin perustein. Rahastoa kartutetaan kolehdeilla ja muilla rahastolle annetuilla varoilla sekä korkotuotoilla. Rahaston tuottojen käytöstä päättää Kirkon ulkoasiain neuvosto, peruspääoman käytöstä kirkolliskokous.

Vuonna 2012 rahastosta ei myönnetty yhtään avustusta, sillä vuoden 2010 runsaiden myöntöjen vuoksi rahaston tuottoja ei ollut käytettävissä. Osa myönnettyistä avustuksista tuli maksettavaksi vielä vuonna 2012. Rahaston koko kasvoi vuoden 2012 kuluessa yli peruspääoman, mikä mahdollistaa jatkossa avustusten myöntämisen.

Jäsenmaksut ja erityisavustukset ekumeenisille järjestöille

Suomen evankelis-luterilainen kirkko on kansainvälisten ekumeenisten järjestöjen merkittävä rahoittaja. Toukokuussa ulkoasiain neuvosto päätti esityksestä ekumeenisille järjestöille myönnettävistä avustuksista. Jäsenmaksujen ja avustusten yhteissummaksi esitettiin 879 800 euroa. Suurimmat jäsenmaksut maksettiin Luterilaiselle maailmanliitolle, Kirkkojen maailmanneuvostolle ja Euroopan kirkkojen konferenssille. Suurimmat erityisavustukset myönnettiin kirkkoliittojen yleiskokousten järjestämiseen ja Strasbourgin ekumeenisen instituutin tukemiseen. Uudeksi tuettavaksi ekumeeniseksi järjestöksi otettiin Global Christian Forum, jonka merkitys ekumeenisten järjestöjen kentällä on lisääntynyt. Järjestö sai alkunsa vuosituhaten vaihteessa, kun Kirkkojen maailmanneuvostossa kiinnitettiin huomiota siihen, että suurin osa maailman kristityistä ei kuulu perinteiseen ekumeeniseen liikkeeseen. Erityisesti tämä pätee kasvavaan helluntailaisten ja erilaisten kotoperäisten kirkkojen joukkoon, joita on esimerkiksi Afrikassa. Global Christian Forumin tarkoituksena on rakentaa luottamusta täysin erilaisia kristikunnan haaroja edustavien kristittyjen välillä. Metodina on yhteinen jakaminen ja rukous.

Useiden ekumeenisten järjestöjen ja kirkkojen taloudellinen asema heikentyi merkittävästi taantuman vuoksi, mikä lisäsi kirkkomme taloudellisen tuen merkitystä kansainvälisten yhteistyöjärjestöjen rahoittamisessa.

Ulkoasiain osaston toimintakertomusten ja -suunnitelmien käsittely

Tammikuussa ulkoasiain neuvosto käsitteli ulkoasiain osaston ja sen yksiköiden toimintakertomuksia. Käydyn keskustelun jälkeen neuvosto hyväksyi toimintakertomukset ja päätti lähettää ne kirkkohallitukselle. Ulkoasiain osaston ja sen yksiköiden toimintaa käsiteltiin myös ulkoasiain neuvoston toimintakertomuksen käsittelyn yhteydessä maaliskuussa. Laajempaa toiminnan arviointia toteutettiin ekumeenisen strategian väliarvioinnin yhteydessä, jossa kiinnitettiin huomiota strategiassa esitettyihin konkreettisiin tavoitteisiin ja niiden toteutumiseen pidemmällä aikavälillä. Kokonaisuutena neuvosto katsoi ulkoasiain osaston toimineen tehokkaasti strategian esittämien tavoitteiden mukaisesti. Kehittämisalueina pidettiin ekumeenista kasvatusta ja maahanmuuttajatyötä. Myös yhteistyössä etelän kirkkoihin on edelleen kehitettävää. Kahdenvälisten suhteiden ohella Global Christian Forumin nähtiin olevan tärkeä yhteistyöverkosto etelän nopeasti kasvaviin kirkkoihin.

Ulkosuomalaistyön strategia hyväksyttiin neuvoston huhtikuun kokouksessa. Strategia pohjautuu ekumeeniselle strategialle. Sen valmistelussa hyödynnettiin myös siirtolaispapeilta saatua palautetta. Strategian sisältöä käsitellään laajemmin ulkosuomalaistyötä käsittelevässä alaluvussa 4.2.

Toukokuussa ulkoasiain neuvosto käsitteli ulkoasiain osaston ja sen yksiköiden toimintasuunnitelmia vuodelle 2013 sekä toiminta- ja taloussuunnitelmaa vuosille 2013–2015. Erityistä huomiota toimintasuunnitelmien käsittelyssä kiinnitettiin ekumeenisten dialogien reseptioon ja maahanmuuttajatyöhön. Maahanmuuttajatyöhön liittyen tavoitteeksi asetettiin selvityksen laatiminen kasvavan ulkomaalaisväestön kirkolle tuomista haasteista ja toiminnan rakenteiden, periaatteiden ja rahoituksen arviointi, sekä toimenpide-ehdotusten laatiminen yhteistyössä Kirkkohallituksen muiden osastojen, hiippakuntien ja seurakuntien kanssa. Neuvosto käsitteli myös määrärahan myöntämistä Suomessa asuvien ulkomaalaisten parissa tehtävää työtä varten. Keskustelussa todettiin, että määrärahalla tulisi olla enemmän projektinomainen luonne uusien hankkeiden käynnistämiseksi eikä avustuksista ole tarkoituksenmukaista muodostua pysyvää rahoitusmuotoa joidenkin seurakuntien tai seurakuntayhtymien toiminnalle.

Selvitystyö kirkon ulkomaisen toiminnan kentästä

Ulkoasiain neuvoston toimeksiannosta toteutettiin selvitys siitä mitä suomalaiset kirkolliset toimijat tekevät kansainvälisesti. Selvityksen tekeminen aloitettiin kartoittamalla nykytilanne. Kohderyhmänä olivat kirkon lähetysjärjestöt ja Kirkon ulkomaanapu, ulkosuomalaistyö, kirkolliset järjestöt ja säätiöt, kuten Helsingin Diakonissalaitos sekä hiippakunnat. Selvitys laadittiin aineistolähtöisesti, huomioiden erilaisten kohderyhmien toimintatavat. Selvitys toteutettiin vaiheittain siten, että kirkon lähetysjärjestöjen ja Kirkon ulkomaanavun työ muodosti selvityksen ytimen ja muut kohderyhmät täydensivät sitä. Selvityksen suunnitelmaa esiteltiin ja siitä keskusteltiin kirkon ulkomaantoimijoiden kokouksessa helmikuussa. Lähetysjärjestöiltä ja muilta edusteilta organisaatioilta tuli hyödyllistä palautetta eri toimijoiden erityispiirteiden huomioon ottamiseen.

Selvitys tarjoaa kokonaiskuvan kirkon ulkomaantyöstä. Tämä auttaa koordinoinnissa ja mahdollisten päällekkäisyyksien välttämiseksi. Samalla se osoitti myös kehitystarpeita kirkon ulkomaantyötä koskevan tiedonkeruun sisällössä, menetelmissä ja prosesseissa (työnjako, vastuut). Tavoitteena on kirkon ulkomaantyötä koskeva tietokanta tai tietokantoja, joiden tietoja voidaan esittää eri tavoin (tilastot, raportit, visualisoinnit). Näin voitaisiin vastata erilaisiin tiedontarpeisiin ja mahdollistettaisiin tietojen hyödyntäminen eri toimijoiden suunnittelu-, ohjaus- ja tiedotustyössä.

4. TYÖALAT JA TOIMIKUNNAT

4.1. Teologiset asiat

Kirkkohallituksen ohjesäännön 22 §:n mukaan teologisten asiain toimikunnan tehtävänä on ”käsitellä kirkon ekumeenisiin suhteisiin liittyviä teologisia asioita ja valmistella niitä koskevia lausuntoja ulkoasiain neuvostolle sekä antaa omissa nimissään lausuntoja asioista, jotka eivät edellytä kirkon ulkoasiain neuvoston käsittelyä”.

Toimikunta on siten asiantuntijaelin, jolle on annettu vastuullinen tehtävä kirkon ekumeenisten suhteiden kokonaisuudessa. Se on koottu pitäen silmällä teologisia valmiuksia käsitellä kysymyksiä, jotka liittyvät kirkon opilliseen identiteettiin. Toimikunta sinänsä ei ole päätöksiä tekevä elin, mutta sen kirkon ulkoasiain neuvostolle laatimat lausuntoesitykset vaikuttavat olennaisesti neuvoston edellytyksiin vastata kirkon ekumeenisten suhteiden johdonmukaisuudesta ja selkeydestä. Teologisten asiain toimikunta on avainasemassa siinä, miten Suomen evankelis-luterilainen kirkko kykenee toteuttamaan luterilaisen tunnustuksensa valossa sille uskotun apostolisen ja katolisen uskon kutsumusta pyrkiä kohti koko Kristuksen kirkon ykseyttä.

Toimikunta käsittelee myös teologisia stipendiasioita ja toimii osaltaan kontaktipintana niin teologista opetusta antaviin oppilaitoksiin kuin hiippakunta- ja seurakuntatason ekumeenisiin toimijoihin. Siten se myös edistää ekumeenisten asioiden tunnettavuutta teologian opiskelijoiden ja opettajien sekä seurakunnan työntekijöiden parissa.

Valmistellut lausunnot

Teologisten asiain toimikunnan asiantuntijat ja teologisten asiain yksikkö ovat yhdessä valmistelleet kolmea lausuntoa Kirkon ulkoasiain neuvostoa varten: Euroopan kirkkojen konferenssin uudistamiskomitean mietinnöstä, suomalais-ruotsalaisesta luterilais-katolisesta dialogiraportista *Vanhurskauttaminen kirkon elämässä* sekä sen vastaanoton edistämisestä kirkossamme ja yliopistomaailmassa sekä Kansainvälisen seurakunnan (International Evangelical Church) asiakirjasta *Ecumenical Roadmap*. Toimikunta käsiteli metodistien kanssa toimivan yhteistyöryhmän pyynnöstä myös kysymystä virkojen vaihdettavuudesta vuonna 2010 allekirjoitetun yhteistyösopimuksen ja ekumeenisen teologian valossa.

Teologisten asiain yksikössä on myös valmisteltu selvityksiä ekumeenis-teologisesta ja kansainvälisestä näkökulmasta liittyen esimerkiksi reformaation merkkivuoden 2017 viettoon ja kirkkomme ekumeenisen toimintaan sekä annettu lausunto kristinuskosta muslimeille

kertovasta käännösjulkaisu-hankkeesta. Asiantuntija-apua on annettu esimerkiksi kirkollisten toimitusten ekumeenisiin edellytyksiin liittyvissä kysymyksissä sekä Suomen lähetysneuvoston historian (*Kristuksen lähettäminä maailmassa*) kirjoittamisessa. Myös haastatteluja on annettu sekä luentoja ja alustuksia käyty pitämässä eri yhteyksissä teologisten dialogien lisäksi esimerkiksi pohjoispohjoismaisessa pappeinkokouksessa sekä myös yliopistolla: Itä-Suomen yliopiston *Ekumeenisten dialogien teologia*-luentosarjassa sekä Helsingin yliopistossa järjestetyssä yhteistyöseminaarissa luterilais-helluntailaisista suhteista kotimaassa ja kansainvälisesti. Yksikkö on ollut mukana edistämässä myös patristisen teologian tutkimusta ekumeenisesta näkökulmasta sekä teologia.fi -palvelun toimintaa.

Tiedotus

Kirkon internet-sivujen, Sakastin "Maailmanlaaja kirkko" -osion lisäksi tietoa ekumeniasta jaettiin sähköisessä mediassa Kotimaa24-palvelun blogin lkkunoita ekumeniaan sekä Facebookin kautta. Teologisten asiain tiedotuslehdessä *Reseptiossa* julkaistiin kaksi numeroa paperi- ja verkkoversiona. Ensimmäisessä numerossa (1/2012) *Kirkko yhteisönä* julkaistiin Venäjän ortodoksisen kirkon kanssa syksyllä 2011 käytyjen 14. teologisten neuvottelujen esitelmät ja tiedonanto teeseineen. Toisessa numerossa (2/2012) *Suuntana yksi, pyhä, yhteinen ja apostolinen* julkaistiin mm. luterilais-katolisia ja luterilais-baptistisia ekumeenisia keskusteluja käsitteleviä esitelmiä. Vuosina 2005, 2008 ja 2011 Venäjän ortodoksisen kirkon kanssa käytyjen neuvottelujen englanninkieliset käännökset saatiin toimittamista vaille valmiiksi. Dialogiasiakirjojen käännösjulkaisut on määrä saattaa ajantasaisiksi vuonna 2013. Erityisesti ortodoksisten kirkkojen kanssa käymämme ekumeeniset dialogit, mutta myös muut herättävät kansainvälistä kiinnostusta, ja esimerkiksi helluntaiherätyksen kanssa käymämme dialogi on ollut uraa uurtavaa luterilaisessa maailmassa.

Stipenditoiminta

Teologian opiskelijoiden ja kirkon työntekijöiden stipendivaihdon tavoitteena on lisätä ekumeenista tietämystä, edistää teologista tutkimusta, tutustuttaa kirkolliseen elämään sekä parantaa kielitaitoa. Vuoden 2012 erityinen ilonaihe oli stipendiaattivaihdon toteutuminen historiallisesti ensimmäistä kertaa kaksisuuntaisena myös Gettysburgin luterilaisen seminaarin kanssa. Samalla myös perinteiset kaksisuuntaiset stipendiohjelmat Budapestin luterilaisen teologisen yliopiston ja Pietarin ortodoksisen teologisen akatemian kanssa toimivat aktiivisina. Opiskelijavaihto Unkarista Suomeen on toiminut hyvin myös 2000-luvulla, mutta vaihdossa Suomesta Unkariin on ollut katkoksia. Tällä kertaa myös Suomesta oli lähettää teologian

opiskelija Unkariin koko lukuvuoden kattaviin opintoihin. Kaksi suomalaista teologia lähetettiin venäjän kielen opintoihin Pietarin teologiseen akatemiaan, ja yksi akatemian opiskelija oli maassamme kahteen eri otteeseen suomen kielen opinnoissa. Opiskelijavaihtoa Pietarin teologisen akatemian kanssa kehitetäänkin tällä hetkellä erityisesti kieleen ja kulttuuriin perehtymisenä lyhytkestoisempien (1–2 kuukautta) kielikurssien kautta. Painotus on mielekäs kirkkomme monikulttuurisessa työssä voimakkaasti lisääntyneen venäjän kielitaidon tarpeen vuoksi.

Myös muilla stipenditoiminnan osa-alueilla oli vuonna 2012 aktiivisuutta tyydyttävästi. Kolmelle hakijalle myönnettiin Baijerin maakirkon stipendi Erlangenin yliopistoon ja Martin-Luther-Bundiin, missä kuitenkin saksan kielen kesäkurssi jouduttiin järjestäjien puolesta peruuttamaan. Josef Stalin koulutuskeskuksen ekumeeniselle kesäkurssille aiheesta *Rukous* lähetettiin yksi osallistuja ja Strasbourgin ekumeenisen instituutin kesäkurssille koskien reformaation merkkipäivää 2017 kaksi osallistujaa. Pohjois-Amerikan Suomi-konferenssi lähetti työntekijän täydennyskoulutukseen tiedotusta koskevalle kesäkurssille Suomeen, ja yhden virolaisen teologian jatko-opiskelijan väitöskirjatyötä tuettiin stipendiohjelman puitteissa. Lisäksi myönnettiin yksittäisiä stipendejä suomalaisille teologeille ja teologian alan tutkijoille matkoille kansainvälisiin seminaareihin ja ulkomaisiin tutkimuslaitoksiin ja arkistoihin. Vuoden 2012 lopulla alettiin elvyttää stipendivaihtoa Saksan evankelisen kirkon (EKD) kanssa sekä etsiä mahdollisuuksia todentaa anglikaaniyhteistyötä stipendiohjelman puitteissa: nämä avaukset kantanevat hedelmää seuraavana vuonna.

Huomionarvoista perinteisiin stipenditoiminnan muotoihin liittyen on Luterilaisen maailmanliiton tiukentunut taloudellinen tilanne ja stipendiohjelmissa toteutettu strateginen linjaus, jossa painotetaan erityisesti globaalin etelän sekä itäisten kirkkojen paikallisia tarpeita ja tavoitteita. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että suomalaisten hakijoiden on entistä vaikeampaa saada taloudellista tukea hankkeilleen Luterilaisen maailmanliiton stipendiohjelmien kautta. Myös Kirkkojen maailmanneuvoston stueritiohjelmiin pääsy on vaikeutunut suomalaisten hakijoiden osalta talouteen ja strategisiin linjauksiin liittyvistä syistä.

Ystävyyss seurakuntatyö

Ystävyyss seurakuntatoiminta edistää paikallisseurakuntien käytännöllistä kumppanuutta ja kansainvälistä vuorovaikutusta kirkkojen kesken. 1980-luvulla alkanut ja edelleen 90-luvulla nykyisiä muotojaan luonut ystävyyss seurakuntatoiminta elää murroskautta seurakunnissa tapahtuvan sukupolvenvaihdoksen ja toimintaympäristössä tapahtuneiden muutosten vuoksi. Vaikka ystävyyss seurakuntatoiminta on edelleen hyvin merkittävä paikallisseurakuntien kansainvälisen toiminnan muoto, sen huippu on saavutettu 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen aikana ja nykyinen trendi on laskeva: vuonna 2007 vielä 69 prosentilla suomalaisista seurakunnista oli virallinen ystävyyss seurakuntasuhde ulkomaisen luterilaisen seurakunnan

kanssa, mutta vuonna 2012 kyseinen luku oli laskenut 59 prosenttiin. Toiminta on vähentynyt erityisesti Viron ja Inkerin ev.-lut. kirkkojen seurakuntien kanssa. Uuden sukupolven innostamisen ohella uusien ja ajanmukaisten toimintamuotojen kehittäminen on keskeistä ystävyysseurakuntatoiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi seurakuntien elämää vastavuoroisesti rikastuttavalla tavalla ja toiminnan aloittamiseksi myös uusilla alueilla. Keskustelua ystävyysseurakuntatoiminnan haasteista on mahdollista käydä kootusti kahden vuoden välein järjestettävillä ystävyysseurakuntatyön neuvottelupäivillä, jotka järjestetään seuraavan kerran osana laajempaa kirkon kansainvälisen työn neuvottelupäivien kokonaisuutta Kuopiossa Kirkkopäivien yhteydessä vuonna 2013.

4.2. Ulkosuomalaistyö

Kirkon ulkosuomalaistyön toimikunnan ”tehtävänä on suunnitella, ohjata ja seurata ulkomailla asuvien suomalaisten ja Suomessa asuvien ulkomaalaisten parissa tehtävää kirkollista työtä”. Toimikunta ohjaa kirkon ulkosuomalaistyön yksikön toimintaa, joka koordinoi ulkosuomalaisten seurakunnallista toimintaa yhteistyössä paikallisen sisarkirkon kanssa. Lisäksi yksikkö tukee sisarkirkkojen parissa tehtävää kirkon ulkosuomalaistyötä henkilöresurssein sekä taloudellisesti. Ulkosuomalaistyö myös tiedottaa kirkon toiminnasta ja palveluista ulkomailla.

Kirkon ulkosuomalaistyötä tehdään noin 40 maassa. Ulkosuomalaisia palvelee noin 140 päätoimista työntekijää, jotka muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta ovat ulkomaisten sisarkirkkojen palveluksessa. Ulkomailla arvioidaan asuvan yhteensä noin 1,4 miljoonaa suomalaistaustaista henkilöä. Heistä äänioikeutettuja Suomen kansalaisia oli vuonna 2011 noin 228 000. Muuttovirrat Suomesta suuntautuvat yhä useampiin maihin, oleskelu ulkomailla on aiempaa lyhytkestoisempaa ja muutokset ovat nopeampoisia. Suomesta tehtävien ulkomaanmatkojen määrä ja turismi lisääntyvät vuosittain. Kotimaasta tehdään vuosittain noin neljä miljoonaa yöpymisen sisältävää vapaa-ajan ulkomaanmatkaa. Jatkuvasti muuttuva toimintaympäristö edellyttää kirkon ulkosuomalaistyöltä joustavaa toimintatapaa ja voimavarojen tarkoituksenmukaista kohdentamista.

Yhteistyö sisarkirkkojen kanssa

Kirkon ulkosuomalaistyö toimii läheisessä yhteistyössä sisarkirkkojen kanssa ja tavoitteena on, että suomalainen kirkollinen työ on integroitunut osa sisarkirkon omaa toimintaa ja rakenteita. Tämän periaatteen mukaisia sisarkirkkojen välisiä sopimuksia kirkkomme on solminut Australian, Kanadan, Ruotsin ja USA:n evankelis-luterilaisten kirkkojen sekä Saksan ja Itävallan evankelisten kirkkojen kanssa. Samansisältöisen vakiintuneen käytännön mukaisesti

kirkon ulkosuomalaistyö toimii Norjassa ja Tanskassa. Useimmissa kirkon turistityön kohteissa (mm. Espanja, Kreikka, Kypros) toiminta perustuu läheiseen ekumeeniseen yhteistyöhön paikallisten kirkkojen kanssa.

SVEITSI

Sveitsissä asuu arvioiden mukaan noin 7–8 000 suomalaista, joista noin puolet on Suomen kansalaisia. Suomalaisten määrä on parina viime vuosikymmenenä kasvanut, mistä johtuen Sveitsiin lähetettiin vuonna 2006 täysiaikainen siirtolaispappi. Hänen tehtävänä oli kehittää suomalaista kirkollista työtä ja luoda sille rakenteet yhteistyössä Sveitsin luterilaisten seurakuntien kanssa. Hankkeen myötä suomalainen seurakuntatyö on vakiintunut ja monipuolistunut. Vuoden 2012 aikana seurakuntatyön toimialue on laajentunut koko Sveitsin alueelle ja se tavoittaa perinteisten ulkosuomalaisten lisäksi myös ns. uusmuuttajat

Kirkon ulkosuomalaistyön yksikkö on jatkanut yhteistyötä Sveitsin ja Liechtensteinin luterilaisten kirkkojen liiton (BELK) kanssa. Yhteistyömuistion mukaisesti ulkosuomalaisytyötä tehdään kaikkien Sveitsin luterilaisten seurakuntien ja Sveitsin suomalaisten yhteisöjen kanssa. Kyseessä oli määräaikainen hanke, jota arvioitiin kesällä 2011. Hankkeen todettiin edenneen erittäin hyvin ja sitä päätettiin jatkaa vuoden 2013 loppuun, jolloin hankkeen jatko arvioidaan uudelleen. Arvioinnin perusteella päivitettiin syksyllä 2012 kirkkomme ja BELK:n välinen yhteistyöasiakirja. Sveitsin suomenkielinen kirkollinen työ uudisti toimintaperiaatteitaan (*uusi ohjesääntö*) ja samalla työ sai uuden nimen Sveitsin kirkollinen työ (SKT).

SAKSA

Saksan liittotasavallassa asuu noin 13 000 ulkosuomalaista, joista lähes kaikki on edelleen Suomen kansalaisia. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ja Saksan evankelisen kirkon (EKD) välisen sopimuksen mukaisesti suomalainen kirkollinen työ on osa EKD:n maakirkkojen työtä, joiden palveluksessa eri puolilla Saksaa toimii viisi suomalaista siirtolaispappia. Heidän asemapaikkansa ovat Berliini, Hampuri, Köln, Frankfurt ja München, mistä käsin he palvelevat oman alueensa suomalaisseurakuntia, joita on 20. Saksan suomalaisen kirkollisen työn keskus (SKTK) on palvelujärjestö, joka tukee paikallista seurakuntatyötä ja huolehtii seurakuntien yhteisistä työmuodoista kuten tiedotuksesta, nuoriso- ja rippikoulutyöstä ja seniorityöstä.

Pohjois-Saksan alueella on kirkon ulkosuomalaistyössä kaksi toimijaa: kirkon ulkosuomalaistyö yhteistyössä Saksan evankelisen kirkon (EKD) kanssa ja Suomen Merimieskirkko ry Suur-Hampurin alueella ja Lyypekissä (raskaan liikenteen kuljettajien ja merenkulkijain parissa tehtävän työn osalta). Käytännön toimintaa ovat rajoittaneet mm. erilaiset toimintaperiaatteet, osittain päällekkäiset toimialueet ja epäkäytännölliset toimialueiden rajat.

Vuoden 2011 alussa ryhdyttiin valmistelemaan yhteistyön kehittämistä siten, että Suur-

Hampurin alueen hengellinen työ siirtyy kokonaan EKD:n paikallisen maakirkon palveluksessa olevan suomalaisen siirtolaispapin vastuulle, jolloin koko Pohjois-Saksan suomalaisen työn muodostaisi yhtenäisen toimialueen. Näin toiminnasta tuli myös Suur-Hampurin osalta kirkkojemme välisen sopimuksen mukaista toimintaa.

Muutoksen yhteydessä Pohjois-Saksan siirtolaispapin asemapaikka siirrettiin Hannoverista Hampuriin, jossa Merimieskirkko antoi toimitilat siirtolaispapin käyttöön. Tällä tavoin uudistettuun siirtolaispapin tehtävään valittiin pastori, teologian tohtori Päivi Vähäkangas, joka aloitti tehtävässään vuoden 2012 alusta lukien.

Saksan eteläisen alueen (München) pastori Miika Rosendahlin ja läntisen alueen (Köln) pastori Helena Eckhoffin siirtolaispappien toimikaudet päättyivät syksyllä 2012. Heidän seuraajansa aloittavat vuoden 2013 alkupuoliskolla.

Saksan suomalaisen kirkollisen työn keskuksen (SKTK) vuosikokous pidettiin Hannoverissa. Kokouksen puheenjohtajana toimi Kirkkohallituksen kansliapäällikkö Jukka Keskitalo. Käydyissä neuvotteluissa tulivat esille suomalaisten seurakuntien maksamat toimitilavuokrat ja siirtolaispappien palvelusuhteisiin liittyvät kysymykset. Vuosikokouksen yhteydessä juhlistettiin myös Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ja Saksan evankelisen kirkon (EKD) ensimmäistä yhteistyösopimusta, joka solmittiin 35 vuotta sitten vuonna 1977.

TANSKA

Tanskan suomalaisten määrän arvioidaan olevan noin 3 500–4 000. Äänestysluetteloon merkittyjä Suomen kansalaisia heistä on noin 2 500. Pääosin he asuvat Kööpenhaminan alueella ja pienempinä yhteisöinä Jyllannin niemimaalla.

Ruotsin kirkon Lundin hiippakunta ja Kirkkohallitus olivat vuonna 2005 sopineet yhteistyöstä osa-aikaisen siirtolaispapin palkkaamisesta Tanskan suomalaiseen kirkolliseen työhön. Keväällä 2012 Lundin hiippakunta ilmoitti luopuvansa tästä sopimuksesta taloudellisista syistä tapahtuneiden henkilöstöjärjestelyjen vuoksi. Tämän seurauksena kirkon ulkosuomalaistyön yksikkö neuvotteli Tanskan työn järjestelyistä Malmön seurakuntayhtymän kanssa. Samassa yhteydessä pyrittiin lisäämään suomalaisen siirtolaispapin osa-aikaisuutta Tanskan työtä varten. Syksyllä 2012 Kirkkohallitus ja Malmön seurakuntayhtymä allekirjoittivat tätä koskevan sopimuksen, jonka perusteella Malmön seurakuntayhtymä nimittää työntekijän Tanskan suomalaisen siirtolaispapin osa-aikaiseen (40 %) tehtävään. Kirkon ulkosuomalaistyön yksikkö toimii tämän tehtävän esimiehenä ja korvaa siitä aiheutuvat kulut. Malmön seurakuntayhtymä nimitti Tanskan siirtolaispapin tehtävään pastori Satu Jörgensenin.

KALIFORNIAN ULKOSUOMALAISTYÖN KOKEILUHANKE 2012–2014

Kirkon ulkosuomalaistyö on usean vuoden ajan etsinyt mahdollisuuksia aloittaa suomalainen

kirkollinen työ Kalifornian alueella, jossa Suomen pääkonsulin viraston arvion mukaan asuu noin 35 000 suomalaistaustaista henkilöä ja joista noin 8 000 on Suomen kansalaisia. Alueella toimii muutamia suomalaisia seurakuntayhteisöjä, joita on palvellut Dallasin suomalaisen seurakunnan pappi vierailuohjelman puitteissa. Samaan aikaan Dallasin suomalaisen seurakunnan alueella suomalaisten määrä on vähentynyt.

Kirkon ulkosuomalaistyön yksikkö suunnitteli yhteistyössä Amerikan evankelis-luterilaisen kirkon Southwest California Synodin ja Kalifornian suomalaisten yhteisöjen kanssa kirkollisen työn kehittämistä Kalifornian kokeiluhankkeen avulla. Tavoitteena oli kartoittaa toimialueen seurakuntatyön tarpeet ja mahdollisuudet ja laatia seurakuntatyön toimintasuunnitelma ja rakenteet yhteistyössä alueen suomalaisyhteisöjen ja Southwest California Synodin kanssa. Kolmivuotista kokeiluhanketta johtaa suomalaisen siirtolaispappi, joka samalla palvelee USA:n länsirannikon suomalaisyhteisöjä ja Dallasin suomalaista seurakuntaa.

Dallasin siirtolaispapin toimikauden päättyminen (kesällä 2011) ja Kalifornian alueen suomalaisten sekä Los Angelesin alueen piispan tuki tekivät kolmivuotisen kokeiluhankkeen aloittamisen mahdolliseksi. Hanketta johtava siirtolaispappi aloitti tehtävässään huhtikuun alussa 2012. Hänen toimintansa on keskittynyt Kaliforniassa San Diegon, Santa Monican ja San Franciscon alueille. Lisäksi hän palvelee myös Dallasin suomalaisseurakuntaa ja vierailee Meksikon suomalaisyhteisön parissa.

THAIMAA

Thaimaassa vierailevien suomalaisten turistien määräksi on vakiintunut noin 95 000. Heidän lisäksi siellä asuu vakinaisesti noin 1 000 suomalaista.

Vuonna 2005, heti tsunamikatastrofin jälkeen, aloitettiin Suomen ja Thaimaan viranomaisien kanssa selvitystyö päätoimisen turistipapin tehtävän saamiseksi Thaimaahan. Thaimaan luterilaisen kirkon (ELCT) kanssa käydyissä neuvotteluissa sovittiin, että ELCT hyväksyy Thaimaassa tehdyn ulkosuomalaistyön osaksi omaa työtään. Suomen lähetysseuran kanssa neuvoteltiin turisti- ja siirtolaispapin palvelussuhteen järjestelyistä. Kolmikantayhteistyöstä Thaimaan luterilaisen kirkon, Suomen Lähetysseuran ja kirkon ulkosuomalaistyön välillä laadittiin muistio, jossa sovittiin kokeiluluonteisesta hankkeesta määräajaksi (1.4.2011–30.6.2013) ja määriteltiin yhteistyön toimintaperiaatteet. Tämän asiakirjan perusteella ulkosuomalais- ja turistityön kehittämishanke eteni ja pastori Jyrki Markkanen aloitti syyskuussa 2011 täysiaikaisessa siirtolais- ja turistipapin tehtävässä.

Syksyllä 2012 Thaimaan luterilaisen kirkon (ELCT), Suomen Lähetysseuran ja kirkkomme välisissä keskusteluissa todettiin, että Thaimaan suomalainen kirkollinen työ vakiintunut ja yhteistyö on toiminut moitteettomasti. Niiden perusteella yhteistyöasiakirja päivitettiin toistaiseksi voimassa olevaksi.

Henkilöstö Suomessa ja ulkomailla

Henkilöstöasiat ja erityisesti rekrytointi ovat muodostaneet tavanomaista suuremman osan yksikön tehtävistä: Saksan pohjoisen alueen siirtolaispappi, pastori, teologian tohtori Päivi Vähäkangas aloitti tehtävässään 1.1.2012 uudessa yhteistyöhankkeessa, Itävallan osa-aikainen siirtolaispappi, pastori Ella-Maria Boba siunattiin tehtäväänsä, Saksan Läntisen alueen papiksi valittiin pastori Anna-Maari Ruotanen 1.2.2013 alkaen ja Eteläisen alueen papiksi pastori Matti Nikkanen 1.9.2013 alkaen. Turistityöhön talvikaudelle 2012–2013 valittiin kahdeksan pappia ja kuusi kanttoria. Yksikkö osallistui myös keväällä 2013 vapautuvan kirkon ulkomaisen turisti- ja uussiirtolaisuustyön työalasihteerin rekrytointiin. Kirkkohallituksen virastokollegio valitsi tähän tehtävään johtaja, teologian lisensiaatti Bror Träskbackan 1.5.2013 alkaen. Näihin valintoihin liittyvä perehdytys ja valmennus -tilaisuudet pidettiin pääosin kertomusvuoden aikana.

Turistityö

Maaliskuussa pidettiin Ateenassa Välimeren alueen työntekijäkokous, johon osallistuivat alueen turistityöntekijät puolisoineen. Mukana oli myös turistityön koordinaattori, joka samassa yhteydessä vieraili Kreikan ja Kyproksen turistityön kohteissa.

Diakoni Irene Nummela (KDY) vieraili marraskuussa viikon ajan Aurinkorannikolla. Hänen tehtävänä oli auttaa diakoniatyön kehittämisessä ja linkittämisessä suomalaisiin diakoniatyön verkostoihin sekä järjestää koulutusta ja konsultaatioita. Vierailua toivotaan jatkettavan seuraavanakin vuonna.

Kausityöntekijöiden lisäksi hiljaisella viikolla ja joulukuun alussa tehtiin viikon matka Turkin Alanyaan. Matkapappeina toimivat Kaija Maria Junkkari ja Lari Junkkari keväällä ja syksyllä rovasti Lari Junkkari. Turkin suomalaisten määrä on edelleen kasvusuuntainen. Joulun ajaksi Thaimaan Phuketiin lähetettiin kenttäpiispa emeritus Hannu Niskanen palvelemaan suomalaisia turisteja. Rovasti Tapio Leskinen matkusti Etelä-Amerikkaan ja piti joulukirkot Argentiinan, Brasilian, Chilen ja Perun ulkosuomalaisyhteisöjen parissa.

Turistityön tehtävät kiinnostivat entistä useampia. Maaliskuussa etsittiin seuraavan kauden työntekijöitä, pappeja ja kanttoreita julkisella hakumenettelyllä. Hakijoita oli yhteensä lähes 50. Ulkomailla tapahtuva turistityö on muodostunut kiinnostavaksi vaihtoehdoksi eläkeläisille, ja jossain määrin myös virkavapautta suunnitteleville.

Seuraavan kauden tehtäviin valittiin kahdeksan pappia ja kuusi kanttoria. Perehdyttäminen alkoi yhteisellä koulutustilaisuudella kesäkuun puolessa välissä ja jatkui kohdekohtaisina tapaamisina loppukesällä. Niihin osallistuivat myös edellisen kauden työntekijät. Lisäksi valittavien edellytettiin osallistuvan kesäseminaariin elokuun alussa.

Koulutus

Kirkon ulkosuomalaistyö on jatkanut yhteistyötään Suomen Lähetysseura ry:n ja Suomen Merimieskirkko ry:n kanssa ulkomaantyön koulutusohjelman (8 op) kehittämisessä ja organisoinnissa. Ohjelma sisältää neljä jaksoa, joista kaikille avoin perusjakso jouduttiin peruuttamaan vähäisen osallistujamäärän vuoksi. Lähtövalmennus (jakso 2) järjestettiin kaikille lähteville siirtolaispapeille ja uusille osa-aikaisille turistikyöntekijöille. Osan koulutusohjelman kolmannesta jaksosta muodostaa mentorin tuki ulkomaisen työskentelyjakson aikana. Tätä mahdollisuutta tarjottiin kaikille lähteville työntekijöille. Koulutusohjelman päätösjaksoon (jakso 4) kutsuttiin kotimaahan palanneet siirtolaispapit ja heidän perheensä.

Euroopan siirtolaispappien koulutuspäivät toteutettiin syyskuussa Münchenissä, jossa käsiteltiin ulkosuomalaispapin toimintaa kriisitilanteissa ja työntekijän omaa jaksamista. Seminaarin kouluttajana toimi poliisipappi, rovasti Carita Pohjolan-Pirhonen.

Kirkon ulkosuomalaistyön seminaari ja kirkkopyhä pidettiin 3.-5.8.2012 Espoossa. Seminaarin ohjelma rakentui *Toimiva vuorovaikutus seurakuntaelämässä* -teeman ympärille ja oli samalla ulkosuomalaisseurakuntien tulevaisuus-forum. Koulutus oli osa kirkon ulkosuomalaisyön strategian jalkauttamista. Kouluttajina olivat kasvatustieteen maisteri työnohjaaja Markus Talvio ja kirkkohallituksen aikuiskasvatuksen työalasihteeri Marja Pesonen. Osallistujia oli 85 yhteensä 12 maasta. Yhteistä kirkkopyhää vietettiin Haapajärven kirkossa, Veikkolassa. Espoon hiippakunnan piispa Tapio Luoma siunasi 22 uutta työntekijää tehtäviinsä.

Viestintä

Kirkon ulkosuomalaistyön yksikkö kiinnitti erityistä huomiota viestintään ja kehitti työnsä julkisuuskuvaa. Tammikuussa kirkon ulkosuomalaistyö osallistui Matka 2012 -messuille. Kirkon turistikyön teemana oli: *Lisää kirkko reittioppaaseen*. Messujen ohjelmatarjontaan järjestettiin paneelikeskustelu *Kenelle ja miksi kirkon ulkosuomalaistyötä maailmalla?* Kirkon ulkosuomalaistyö osallistui näyttöilleasettajana Papiston päiville ja Ulkosuomalaisparlamenttiin. Kirkon ulkosuomalaistyö oli esillä mm. TV1:ssä, Helsingin sanomissa, Expatriumissa, Valkonauhaliiton lehdessä sekä sosiaalisen median sivustoilla.

Suomalaiset maailmalla 2013 ja *ulkosuomalaistyöntekijöiden osoitteisto* sekä *Kirkon turistikyön* esite julkaistiin joulukuussa. Tällä kertaa *Suomalaiset maailmalla* julkaistiin suomen ja ruotsinkielisen version lisäksi myös suomen- ja englanninkielisenä. Teemana oli vapaaehtoistyö. Esitteitä jaettiin Matkamessuilla. Ne lähetettiin kaikkiin kotimaan seurakuntiin, ulkosuomalaisseurakuntiin ja valtion edustustoihin ulkomailla sekä yhteistyökumppaneille.

Yhteistyö ja verkostoituminen

Ulko-suomalaisparlamentti kokoontui lokakuussa 2012 Helsingin yliopiston juhlasalissa. Yksikkö valmisteli avajaisjumalanpalveluksen yhteistyössä Helsingin tuomiokirkkoseurakunnan kanssa ja Senioriseminaarin yhteistyössä Suomi-Seuran ja Suomen Merimieskirkon kanssa. Lisäksi yksikkö osallistui käsiteltävien asioiden valmisteluun. Kokouksen yhteydessä Kirkon ulko-suomalaistyö esitteli toimintaansa.

Säätytalossa pidettiin lokakuussa 2012 Rekkakirkkoyhdistyksen seminaari, johon osallistui raskasta liikennettä edustavia viranomaisia ja järjestöjä. Tilaisuuden avasi sosiaalineuvos Antti Lemmetyinen ja liikenne ja viestintäministeriön puheenvuoron käytti ministeri Merja Kyllönen. Ulko-suomalaistyön yksikkö osallistui seminaarin valmisteluun ja toteutukseen.

Turistityön koordinaattori on toiminut oman toimensa ohella yhdyshenkilönä Eteläisen Afrikan luterilaiseen kirkkoon (ELCSA) sekä Kirkon Namibia neuvottelukunnan koordinaattorina. Kirkon Namibia neuvottelukunta, joka kokoaa yhteisen pöydän ääreen ne kirkkomme tahot, joilla on yhteisiä projekteja Namibian evankelis-luterilaisen kirkon (ELCIN) kanssa, kokoontui kolme kertaa.

Yhdyshenkilö on osallistunut myös Suomi–Etelä-Afrikka -seuran (SEAS) hallituksen työskentelyyn. Seuralla on pienyrittäjäyysprojekti Etelä-Afrikassa. Siinä koulutetaan pääasiassa valtion kehitysyhteistyön varoin yhteistyössä mm paikallisten kirkkojen kanssa vähäosaisia ihmisiä omaan yritystoimintaan. Runsaan seitsemän vuoden aikana on koulutettu 4 000 eteläafrikkalaista.

Kirkon ulko-suomalaistyö tekee yhteistyötä Suomi-koulujen kanssa. Molemmat tukevat ulkomailla asuvia perheitä kasvatustehtävässä. Suomi-kouluja toimii 36 maassa ja niissä opiskelee suomea noin 3 600 lasta ja nuorta. Vuosittain Opetushallitus järjestää Suomi-koulu opettajille kehittämisspäivät, jotka järjestettiin Helsingissä elokuussa 2012.

SubjectAid-niminen palvelu välittää yritysten, yhteisöjen ja viranomaispalvelujen tiedotteita ja materiaalia oppilaitosten käyttöön. Kirkon ulko-suomalaistyön materiaalia (*Suomalaiset maailmalla*) on tämän palvelun kautta välitetty kouluille yhteensä noin 1 300 kappaletta. Materiaali on saanut hyvän vastaanoton erityisesti yläasteiden ja lukioiden opettajien keskuudessa.

Kirkon ulko-suomalaistyön strategia

Kirkon ulkoasiain neuvosto hyväksyi huhtikuussa kirkon ulko-suomalaistyön strategian *Meidän kirkko maailmalla* kirkon ulko-suomalaistyön toimikunnan esityksen mukaisesti. Strategiaa valmistellessaan toimikunta piti tärkeänä, että asiakirjaa pidetään esillä työntekijäkokouksissa ja koulutustilanteissa, joissa sitä myös voidaan päivittää. Lisäksi strategia on julkaistu myös kirkon ulko-suomalaistyön kotisivuilla, missä se on kommentoitavissa palautelomakkeen

välityksellä. näin saadun palautteen avulla strategiaa voidaan säännöllisesti päivittää (ns. rullaava strategia). Kirkon ulkosuomalaistyön yksikkö julkaisi myös *Meidän kirkko maailmalla* -esitteen, jossa on tiivistetyssä muodossa kirkon ulkosuomalaistyön missio, visio ja tavoitteet sekä toiminnan arvot.

Kirkon ulkosuomalaistyön strategian mukaisesti kristillinen kirkko on maailmanlaaja yhteisö. Samalla kun kirkko elää paikallisseurakunnissa, se on myös universaali ja jakamaton uskonyhteisö. Paikallinen kirkko, seurakunta ja yksityinen kristitty ovat jäseniä myös kansalliset rajat ylittävässä yhteisössä. Toiminnallaan Kirkon ulkosuomalaistyö rakentaa Kristuksen kirkkoa ja tukee ulkosuomalaisten jäsentymistä uuden asuinmaan kristittyjen pariin. Kirkkomme ei perusta suomalaisia seurakuntia ulkomaille, vaan se pyrkii järjestämään suomalaisia toimintaa paikallisen kirkon sisällä. Kirkon ulkosuomalaistyön tavoite on, että jokaisella ulkosuomalaisella on halutessaan mahdollisuus seurakuntayhteyteen uudessa kotimaassa. Selkeän suomalaisen, luterilaisen identiteetin säilyttäminen on ns. integraatioperiaatteen tärkeää elettäessä ekumeenisessa ympäristössä. Muita keskeisiä arvoja ovat mm. erilaisuuden kohtaaminen ja hyväksyminen ja yhdenvertaisuus. Vastavuoरोisesti kirkkomme tehtävä on tukea saman integraatioperiaatteen mukaisesti sisarkirkkojen jäsenten identiteettiä ja asettautumista suomalaiseen kirkolliseen toimintaan ja yhteiskuntaan.

Työ Suomessa asuvien ulkomaalaisten parissa

Kirkolliskokous on vuosittain varannut määrärahan ulkomaalaisten parissa tehtävää kirkollista työtä varten. Kirkon ulkosuomalaistyön yksikkö valmisteli kirkkohallitukselle esityksen määrärahan jakamisesta. Sillä pyrittiin tukemaan yhteisöjä, jotka toimivat koko maassa ja sellaisia hankkeita, joissa toiminnallista vastuuta siirretään paikallisille seurakunnille tai seurakuntayhtymille. Erityisesti näiden kehityshankkeiden käynnistysvaiheessa kirkkohallituksen rahoitusosuutta on pidetty tärkeänä. Määrärahan jakamisessa pääkaupunkiseudun osuus korostui lähinnä siksi, että valtaosa Suomessa asuvista maahanmuuttajista asuu pääkaupunkiseudulla. Toimintatukea myönnettiin seuraaville seurakunnille ja yhteisöille: Tyska evangelisk-lutherska församlingen i Finland, International Evangelical Church in Finland r.y., Anglican Church in Finland ja Helsingin seurakuntayhtymälle sen venäjänkielistä, arabiankielistä ja kiinankielistä työtä varten.

Kirkon ulkosuomalaistyön yksikkö on osallistunut pääkaupunkiseudun hiippakuntien ja seurakuntayhtymien maahanmuuttajatyön suunnitteluun, Kansainvälisen seurakunnan (International Evangelical Church in Finland r.y.) työtä ohjaavan työryhmän ja Anglikaaniyhteyksien työryhmän toimintaan.

4.3. Lähetystyö

Lähetystyön toimikunnan tehtävänä on kehittää kirkon ja seurakuntien lähetystyötä sekä edistää lähetysjärjestöjen yhteistä toimintaa ja huolehtia kirkon lähetystyön yhteisestä kasvatus-, koulutus- ja tiedotustoiminnasta. Toimikunta seuraa lähetystehtävän toteutumista sekä Suomessa että ulkomailla ja ohjaa sitä aktiivisesti omalta osaltaan. Toimikunta on asiantuntijajelin jolle on annettu tehtäväksi yhteistyössä seurakuntien, hiippakuntien ja kirkon lähetysjärjestöjen sekä Kirkon Ulkomaanavun kanssa edistää Kristuksen kirkolleen antaman lähetystehtävän toteutumista.

Kirkon lähetysstrategia

Kirkkohallituksen täysistunto hyväksyi marraskuussa 2010 asiakirjan *Kirkon lähetysstrategia: Suomen evankelis-luterilaisen kirkon lähetystyön ja kansainvälisen diakonian peruslinja vuoteen 2015*. Se on joulukuussa 2008 lähetystyön toimikunnan valmiiksi saaman kirkon lähetysstrategian teologinen osa. Toinen, hallinnollis-taloudellinen osa jäi kansliapäällikön jatkovalmisteluun, jonka pohjaksi hyväksyttiin toimikunnan esittämä sopimusmalli. Sen mukaan kirkon lähetysjärjestöt solmivat kukin erikseen kirkon kanssa ns. perussopimuksen, jonka allekirjoittaneella järjestöllä on kirkon lähetysjärjestön asema. Sopimuksessa määritellään kirkon lähetysjärjestön oikeudet ja velvollisuudet. Käytännössä kirkkohallitus siis hyväksyi järjestöjen moninaisuuden. Myös Kirkon Ulkomaanavun kanssa solmitaan sopimus.

Lähetysstrategian tavoitteena on vahvistaa kirkon omistajuutta kirkon lähetystehtävän toteuttamisessa. Hiippakuntatasolla se tähtää ns. kansainvälisen työn hiippakuntasihteerin tehtävän perustamiseen jokaiseen hiippakuntaan. Tähän asti hiippakunnissa on ollut lähetys sihteeri, joka on ollut yhden lähetysjärjestön, Suomen Lähetysseuran, palkkaama ja sen tehtäviä hoitanut työntekijä. Eri hiippakunnissa he ovat käyttäneet vaihtelevasti työaikaansa myös tuomiokapitulista saamiensa tehtävien hoitamiseen. Tuomiokapituli puolestaan ovat vaihtelevasti maksaneet heidän toimintakulujaan.

Keskushallinnon tasolla lähetysstrategia tähtää kirkon lähetystyön toimikunnan vahvistamiseen. Se koostuisi jatkossa puheenjohtajana toimivasta piispasta ja 9 hiippakunnan valitsemasta edustajasta, yksi kustakin hiippakunnasta. Sen lisäksi kukin kirkon lähetysjärjestö ja Kirkon Ulkomaanapu saisi lähettää yhden edustajansa, jolla olisi läsnäolo- ja puheoikeus, mutta ei äänioikeutta. Näin seurakuntien ja hiippakuntien ääni vahvistuisi nykyisestä lähetystyön toimikunnan tilanteesta, jossa järjestöjen työntekijöitä on päätösvaltaisina jäseninä. Lähetysstrategia tähtää myös Kirkon lähetystyön keskuksen vahvistamiseen. Se esittää keskuksen yhtä uutta työntekijää, ns. seurakuntayhteyksien koordinaattoria. Hänen vastuulleen tulisi seurakunnan kansainvälisen vastuun koordinointi ja työntekijävaihdot.

Lähetysstrategian hallinnollis-taloudellinen osa eteni vuoden aikana, kun kansliapäällikön

lähettämään lausuntopyyntöön koskien kansainvälisen työn hiippakuntasiihteeriä ja tehtävien rahoituspoolimallia saatiin vuoden loppuun mennessä myönteiset vastaukset kaikilta kirkon lähetysjärjestöiltä, Kirkon Ulkomaanavulta ja hiippakunnista.

Kirkon lähetystyön keskus/KUO aloitti kirkon lähetysjärjestöjen ja Kirkon Ulkomaanavun kanssa ns. yhteistyökeskustelut, joissa järjestöjen toiminnan esittelyn lisäksi kumpikin osapuoli toi esiin omia erityisaiheitaan. Jokaisesta keskustelusta laadittiin muistio, ja muistioista laadittiin kooste, joka esiteltiin Kirkon ulkoasiain neuvostolle joulukuussa. Yhteistyökeskustelut tullaan jatkossa käymään vuosittain järjestöjen kanssa. Ensimmäiset kokemukset olivat myönteisiä.

Kirkon lähetysstrategian mukaista toimintaa on myös valmisteilla oleva kirkon ensimmäinen kansainvälinen lähetyskumppanuusneuvottelu. Tapahtuman ajankohta on huhtikuu 2014, paikkana Kirkon koulutuskeskus Järvenpäässä ja teemana *Your Kingdom Come*. Neuvottelun kielenä on englanti. Ohjelmasuunnittelua toteutettiin sähköpostitse kahden ulkomaisen kumppanuuskirkon kanssa. Neuvotteluun kutsutaan kirkon lähetysjärjestöjen yhteistyökirkkoista 1-2 edustajaa kustakin. Vuoden 2012 lopulla tällaisia kirkkoja oli 35 eri puolilla maailmaa. Tapahtuman määräaikaiseksi projektisiihteeriksi 1.2.2013 alkaen valittiin vuoden lopulla filosofian maisteri Katariina Ylikännö.

Kirkon lähetystyön keskus/KUO järjesti *Ihmisoikeudet ja kirkon kansainvälinen työ* -seminaarin Helsingissä marraskuussa. Seminaarissa käsiteltiin laajemmin niitä aiheita, joiden pe-

"Ihmisoikeudet ja kirkon kansainvälinen työ" -seminaari Helsingissä.
Kuva: Emma Martikainen

rusteella vuonna 2011 oli leikattu joidenkin kirkon lähetysjärjestöjen talousarvioperustaisia määrärahoja. Helsingin Tuomiokirkon kryptaan kokoontui noin 60 aiheesta kiinnostunutta henkilöä.

Seurakuntien ja hiippakuntien tukeminen

Seurakunnat toimivat yhteistyössä kirkon lähetysjärjestöjen ja Kirkon Ulkomaanavun kanssa. Yleisintä on lähetysjärjestöjen valitsemien ja kouluttamien työntekijöiden lähettäminen yhteistyössä seurakuntien kanssa. Seurakunnat tukevat näitä ns. nimikkolähetystyöntekijöitä taloudellisesti ja hengellisesti, ja järjestöt raportoivat heitä varten saamastaan taloudellisesta tuesta seurakunnille. Myös muunlaiset tukimuodot ovat mahdollisia.

Kirkon lähetystyön keskus neuvotteli loppuvuodesta Kirkon koulutuskeskuksen kanssa kirkon yhteisestä lähetystyöntekijäkoulutuksesta, koska tarve nykyisen koulutuksen yhtenäistämiseen ja lujittamiseen ilmeni järjestöjen kanssa käydyissä yhteistyökeskusteluissa. Näyttää siltä, että kaksiviikkoinen kirkon lähetystyöntekijäkoulutus alkaisi kesällä 2015 Kirkon koulutuskeskuksessa sen ja Kirkon lähetystyön keskuksen yhteishankkeena. Koulutusjakson käyminen tulee jatkossa olemaan edellytys kaikille kirkon lähetysjärjestöjen ulkomaiseen työhön lähettämille työntekijöille.

Kirkon lähetystyön keskus jatkoi seurakuntien ja hiippakuntien tukemista monin tavoin. Se vastasi seurakuntien ja tiedotusvälineiden kysymyksiin lähetystyöhön liittyen ja kokosi lähetystyön tilastot vuodelta 2011. Kirkon lähetystyön keskus antoi koulutusta lähetyksestä ja uskonnoista seurakunnissa, hiippakunnissa, järjestöissä ja kirkollisissa ja ei-kirkollisissa laitoksissa. Seurakuntalaisille ja seurakuntien työntekijöille annettiin koulutusta kohtaamaan myös muutoksessa olevaa kansanuskonnollisuutta ja uushenkisyyttä. Kirkon spiritualiteetin missionaarista ulottuvuutta edistettiin useissa työryhmissä ja media- ja yleisökontakteissa.

Kirkon lähetysstrategia pähkinänkuoressa ilmestyi kesän kynnyksellä väriesitteenä nimellä *Meidän kirkko: Maailmaan lähetetty yhteisö* ja käännettiin sekä ruotsiksi (*Vår kyrka: En gemenskap utsänd i världen*) että englanniksi (*Our Church: A Community Sent to the World*).

Kirkon lähetystyön keskus järjesti missiologisen Intia-symposiumin kirkon toimitalossa marraskuussa. Se avasi Intian uskonnollista ja yhteiskunnallista tilannetta kristillisten kirkkojen ja lähetysten näkökulmasta.

Vuonna 2011 käynnistynyt moduulimuotoinen Kirkon kansainvälisen työn erityiskoulutus kotimaan henkilöstölle (25 op) jatkui. Uuden koulutuksen tarkoituksena on kotimaassa toimivien kirkon työntekijöiden kansainvälisen, monikulttuurisen ja lähetystyön osaamisen laajentaminen ja vahvistaminen sekä oman työn kehittäminen. Kirkon koulutuskeskus vastaa koulutuskokonaisuudesta, ja sen järjestäjinä toimivat kirkkohallituksen eri yksiköt, hiippakun-

nat, kouluttavat laitokset sekä kristilliset järjestöt. *Muuttuva uskonnollisuus ja uskontojen kohtaaminen* -koulutusmoduuli toteutettiin Järvenpäässä helmikuussa ja maaliskuussa. *Kirkon missio* - moduuli toteutettiin Orivedellä ja Oulussa.

Julkaisutoiminta

Kirkkomme Lähetys -lehden vuoden ensimmäinen numero käsitteli Raamattua ja sen käyttöä lähetystyössä, liittyen Suomen Piiphiaseuran 200-vuotisjuhlateemaan. Siinä julkaistiin myös vuoden 2011 lähetystyöntekijättilastot ja maailman uskontotilastot. Vuoden toinen numero keskittyi uskonnonvapauskysymyksiin. *Lähetysteologisen Aikakauskirjan* numero 15 ilmestyi vuoden lopulla, teemanaan *Kristillinen todistus, palvelu ja läsnäolo moniuskontoisessa ja monikulttuurisessa Itä- ja Etelä-Aasiassa*, liittyen marraskuussa järjestetyn missiologisen Intia-symposiumin teemoihin. Aikakauskirja käsitteli laajasti lähetystilannetta mm. Mongoliassa, Kiinassa, Intiassa, Nepalissa, Bangladeshissa ja Japanissa.

Ekumeenisia ja uskontojenvälisiä yhteyksiä kotimaassa ja ulkomailla

Kirkon lähetysteologi osallistui säännöllisesti Suomen lähetysneuvoston toimintaan. USKOT-foorumin hallituksen työskentelyyn osallistui vuoden aikana säännöllisesti uskontokasvatussihteeri kirkon edustajana. Kolmen abrahamilaisen uskonnon yhteiskuntarauhaa edistävä yhteistyöjärjestö USKOT-foorumi järjesti *Vihapuhe*-seminaarin tammikuussa, johon osallistui myös tasavallan presidentti. USKOT-foorumi myös julkaisi kolmen uskonnon juhlapäiviä esittelevän uskontokalenterin verkossa. Kirkon lähetys sihteeri osallistui Kirkon Ulkomaanavun hallituksen työskentelyyn asiantuntijajäsenenä. Kirkko ja juutalaisuus ja Kirkko ja islam -työryhmät jatkoivat toimintaansa, samoin kuin lähetys- ja uskontoteologinen työryhmä.

Kirkon lähetys sihteeri osallistui Luterilaisen maailmanliiton neuvoston kokoukseen Bogotassa, samoin kuin *All Africa Conference of Churches* -yleiskokouksen valmistelukokoukseen Nairobissa. Yleiskokous pidetään kesäkuussa 2013 Kampalassa.

Kirkkojen maailmanneuvoston uusi lähetysasiakirja

Kirkon lähetystyön keskus osallistui merkittävästi Kirkkojen maailmanneuvoston (KMN) uuden lähetysasiakirjan laadintaan, kun kirkon lähetysteologi osallistui helmikuussa Euroopan ekumeenisten lähetysneuvostojen puheenjohtajien kokoukseen Bosseyssa, jossa annettiin palautetta asiakirjan luonnoksesta. Maaliskuussa kirkon lähetys sihteeri osallistui KMN:n Maailmanlähetysten ja evankelioimisen komission järjestämään lähetyskonferenssiin Manilassa, jossa asiakirjaa työstettiin. KMN:n keskuskomitea hyväksyi asiakirjan Manilan-kokouksen jälkeisen version vain pienin muutoksin kokouksessaan Kreetalla syyskuussa. Asiakirjan suomennos käynnistyi joulukuussa.

Kirkon lähetysjärjestöjen toiminta

Kirkon lähetysjärjestöt julkaisevat vuosittain omat toimintakertomuksensa. Niistä käy ilmi, miten ne toimivat monimuotoisissa kirkkojen ja kansainvälisten kristillisten järjestöjen verkostoissa. Kirkon lähetystyön toimikuntaa varten laadittujen lyhyiden raporttien mukaan vuonna 2012 Suomen Piipliaseura vietti 200-vuotisjuhlaansa maan vanhimpana lähetysjärjestönä, vanhimpana kristillisenä yhdistyksenä ja maan vanhimpana vielä toimivana kirjakustantajana. Piipliaseura toteuttaa kansainvälisiä ohjelmiaan osana Yhtyneiden Raamattuseurojen ohjelmia. Medialähetys Sanansaattajat kävi yhteistyöneuvotteluja Intian evankelis-luterilaisten kirkkojen kattojärjestön UELCI:n (United Evangelical Lutheran Churches in India) kanssa. Suomen Evankelisluterilainen Kansanlähetys yhdessä Istanbulin luterilaisen kirkon kanssa laajensi työtä Izmiriin. Evankelis-luterilainen Lähetysyhdistys Kylväjä neuvotteli Viron kirkon lähetystyön keskuksen kanssa Viron kirkon lähetystyöntekijän lähettämistä Kylväjän työalueelle. Samoin Kylväjä jatkaa keskusteluja Mongolian luterilaisen kirkon perustamiseksi. Suomen Lähetysseura kävi neuvotteluja Bolivian luterilaisen kirkon kanssa yhteistyösopimuksen solmimisesta. Se jatkoi kirkollisen yhteistyön kehittämistä Kambodzhaan ja lähetti ensimmäisen työntekijänsä Malawiin. Lähetysseura kävi keskusteluja verkostoyhteistyöstä Myanmarissa. Svenska Lutherska Evangeliföreningen i Finland etsi uusia yhteistyön malleja Viron kirkon kanssa. Suomen Luterilainen Evankeliumiyhdistys uusi yhteistyösopimuksen Sudanin ja Etelä-Sudanin evankelisluterilaisen kirkon (ELCS/SS) kanssa. Se teki joulukuussa päätöksen yhteistyön aloittamisesta Myanmarin luterilaisen kirkon (LCM) kanssa, samalla kun se päätti irtaantua Papua-Uudesta-Guineasta ja Malawista.

Suomen Lähetysseuran raportissa kiinnitetään huomiota kansalaisyhteiskunnan toimintavapauteen joissakin sen toimintamaissa (esim. Etiopia, Kambodza, Kiina, Nepal ja Venäjä). Hankeyhteistyö Tansanian evankelis-luterilaisen kirkon (ELCT) eteläisen hiippakunnan kanssa loppuu vuonna 2018. Radiolähetysjärjestö Sanansaattajat muutti nimensä Medialähetys Sanansaattajiksi (Sansa), samalla kun järjestön toimintarakennetta uudistettiin. Sansa hyväksyt-

tiin Suomen Ekumeenisen Neuvoston kumppanuusjärjestöksi. Suomen Piipiseura julkaisi yhteistyössä katolisen kirkon kanssa paavi Benediktus XVI:n kirjeen *Verbum Domini* suomeksi. Suomen Evankelisluterilainen Kansanlähetyks sai raportoinnistaan PriceWaterhouseCooperin myöntämän Avoin raportti -palkinnon, jonka palkintosumman (7 500 euroa) se ohjasi Etiopian AIDS-työlle.

4.4. Kirkon Ulkomaanapu

Tehtävä

Kirkon Ulkomaanavun säätiön tehtävänä on toteuttaa pitkäjänteistä kehitysyhteistyötä, antaa katastrofiapua, edistää ihmisoikeuksien toteutumista ja tukea köyhiä sisarkirkkoja sekä tehdä näihin liittyvää vaikuttamistoimintaa ja kansainvälisyyskasvatusta. Näin Kirkon Ulkomaanapu toteuttaa Suomen evankelis-luterilaisen kirkon sille antamaa kansainvälisen diakonian tehtävää. Säätiön asioita hoitaa ja sitä edustaa kirkon ulkoasiain neuvoston valitsema hallitus. Kirkon ulkoasiain neuvosto nimittää säätiön hallituksen. Puheenjohtajana toimi toimitusjohtaja Anni Vepsäläinen.

Strateginen työskentely

Kirkon Ulkomaanavun säätiön hallitus kokoontui kuusi kertaa vuonna 2012. Ulkomaanavun toiminnanjohtajana toimi teologian maisteri Antti Pentikäinen.

Kirkon Ulkomaanapu on muuttanut toimintatapaansa merkittävästi viime vuosina. Muutoksen työstäminen jatkui kertomusvuonna vuosien 2013–2016 strategiatyöskentelyssä. Strategian keskeisenä tavoitteena on työn vaikuttavuuden kasvattaminen erikoistumalla temaattisesti sekä keskittämällä toimintaa maantieteellisesti. Tämä tarkoittaa muun muassa työn keskittämistä hauraisiin valtioihin ja työn lopettamista Euroopassa. Toiminnassaan Kirkon Ulkomaanapu painottaa ihmisoikeuksien toteutumista ja haluaa puuttua ongelmien rakenteellisiin syihin niin toimintamaissa, kansainvälisessä politiikassa kuin suomalaisessa yhteiskunnassa.

Strategiassa on kolme temaattista painopistettä; oikeus rauhaan, oikeus toimeentuloon ja oikeus koulutukseen. Teemoista rauhantyö tulee nousemaan erityisasemaan. Siinä tavoitteena on tulla kansainvälisesti tunnustetuksi toimijaksi uskonnollisten ja perinteisten johtajien rauhantyössä. Tässä saavutettiin merkittävä askel jo kertomusvuonna, kun YK:n rauhankomiteaan MSU pyysi Kirkon Ulkomaanapua järjestämään ensimmäisen kansainvälisen koordinaatiokokouksen uskonnollisten ja perinteisten johtajien rauhantyöhön liittyen. Kokous toteutui

Helsingissä tammikuussa 2013.

Muita uusia avauksia kertomusvuonna oli mm. yhteistyö Maailmanpankin kanssa naisten toimeentulon osalta Liberiassa. Kirkon Ulkomaanapu on myös, yhteistyössä YK:n lastenjärjestö Unicefin kanssa, sitoutunut vahvistamaan katastrofitilanteissa tapahtuvaa avustusrjestöjen koordinaatiota antamalla tarvittaessa henkilöstöä käyttöön.

Osana strategiaprosessia toteutettiin toiminnan ja organisaation kehittämishanke. Syksyn aikana valmisteltu organisaatiomuutos astui voimaan 1.2.2013. Strateginen suunnittelu ja kehittäminen tapahtuvat Helsingin pääkonttorissa, mutta aluetoimistot vastaavat avustushankkeiden hallinnoinnista ja toteuttamisesta. Tämä merkitsee aluetoimistojen resurssien kasvatamista samalla kun Helsingin pääkonttorin kuluja vähennetään. Tilikauden aikana Ulkomaanavulla on ollut maa- tai aluetoimisto kahdeksassa maassa: Etelä-Sudanissa, Haitissa, Jordaniassa, Kambodžassa, Keniassa, Kongon demokraattisessa tasavallassa, Liberiassa ja Somaliassa.

Ohjelmatyötä tehtiin lähes kolmessakymmenessä maassa ja alueellisten ohjelmien kautta. Ulkomaanavun ohjelmatyö painottui alueellisesti Afrikkaan, jonka osuus oli yli puolet kaikesta avustustyöstä. Toiseksi eniten apua kohdistettiin Aasiaan ja Lähi-itään ja sitten Latinalaiseen Amerikkaan. Tämän lisäksi tukea ohjattiin Eurooppaan sekä yleismaailmallisiin ohjelmiin. Suomessa työ keskittyi viestintään, varainhankintaan ja vaikuttamistyöhön. Tekoja-kampanjan avulla Kirkon Ulkomaanapu nosti nuorten toimeentulokysymyksiä kansalaisten, seurakuntien ja poliittisten päättäjien tietoisuuteen. Avustustyössä entistä enemmän huomiota kiinnitetään työn laatuun ja vastuullisuuteen. Tästä osoituksena on muun muassa Kirkon Ulkomaanavun liittyminen Humanitaarisen avun puitesopimuksen HAP:n jäseneksi.

5. NEUVOSTON ASETTAMAT NEUVOTTELUKUNNAT JA TYÖRYHMÄT

5.1. Neuvottelukunta Suomen helluntaiherätyksen kanssa

Neuvottelukunnan tehtävä on keskustella yhteisistä kysymyksistä, vaihtaa informaatiota sekä päivittää tiedot ajan tasalle. Neuvottelukunnalla ei sellaisenaan ole itsenäistä päätösvaltaa, mutta se voi viedä asioita päätettäväksi omille taustayhteisöilleen.

Neuvottelukunta on kokoontunut puolivuositain, vuorotellen Kirkkohallituksessa ja yleensä Helsingin Saalem-seurakunnassa. Se on keskustellut useista aiheista, jotka ovat koskeneet molempia osapuolia. Asialistalla ovat säännönmukaisesti seuraavat aihepiirit:

- 1) toistuvat asiat
- 2) kirkkojen ajankohtaiset asiat
- 3) informaatio ajankohtaisista ekumeenisista tapahtumista
- 4) kristinuskon opillista sisältöä koskevat asiat
- 5) eettiset kysymykset
- 6) suhteet valtioon ja yhteiskuntaan

Vuoden 2012 aikana neuvottelukunnan kokouksissa on käsitelty mm. seuraavia aiheita:

- informaatio piispainkokouksen ja kirkolliskokouksen tekemistä päätöksistä
- helluntaiherätyksen Talvipäivien päätökset esimerkiksi uudesta päätöksentekojärjestelmästä, joka korostaa paikallisseurakuntaa ensimmäisenä portaana suurten asioiden käsittelyssä, joista tehdään yhdessä päätös Talvipäivillä
- helluntailiikkeen lähetysteologinen asiakirja
- menettelytapaohjeet hengellisestä johtajuudesta kriisitilanteessa
- Uskon pääkohdat – opillisen linjauksen valmistuminen
- toiminnanjohtajan palkkaaminen Helluntaikirkolle
- kirkkojen ekumeeniset suhteet, koti- ja ulkomainen yhteistyö
- kansainvälinen luterilais-helluntailainen dialogi
- helluntaillaisuuden kansainvälinen ekumeeninen kehitys
- karismaattikkojen ja helluntailaisten yhteistyö eri maanosissa
- toiminta kansainvälisissä järjestöissä, kuten Luterilaisessa maailmanliitossa ja Kirkkojen maailmanneuvostossa tai Helluntailaisessa maailmanyhteisössä (PWF) ja Helluntailaisessa eurooppalaisessa yhteisössä (PEF)
- neuvottelujen ja niiden tulosten saattaminen seurakuntalaisten tietoon laajemmin

Lokakuussa järjestettiin vuoden toisena kokoontumisena Helsingin yliopiston teologisen tiedekunnan ekumeniikan oppiaineen kanssa yhteistyössä seminaari *Identiteetit kohtaavat – yhteys ja yhteistyö kasvaa. Luterilais-helluntalaisen dialogin kehitys ja nykytilanne*. Seminaarissa käsiteltiin niin kotimaisen dialogin historiaa ja nykytilannetta kuin kansainvälistäkin kehitystä. Osallistujia oli noin 50 henkeä – niin dialogin veteraaneja, opiskelijoita kuin muita kiinnostuneita. Tässä yhteydessä heräsi ajatus järjestää seminaari, jossa olisivat mukana kaikki ne vapaakirkolliset tahot, joiden kanssa kirkkomme on käynyt dialogeja.

5.2. Neuvottelukunta Suomen Vapaakirkon kanssa

Neuvottelukunnan tehtävä on seurata kirkkojen välisten suhteiden kehitystä ja tehdä tarvittaessa esityksiä kirkkojensa asianomaisille elimille sekä keskustella muista kumpaakin osapuolta kiinnostavista kysymyksistä, esimerkiksi kirkkoja ja uskonnollisia yhdyskuntia koskevasta lainsäädännöstä ja maamme uskonnollisesta tilanteesta. Kumpikin osapuoli saattaa tärkeinä pitämänsä näkökohdat oman kirkkonsa asianomaisten elinten tietoon.

Neuvottelukunta on yleensä kokoontunut puolivuositain, vuorotellen Espoon tuomiokapitulissa tai Kirkkohallituksessa Helsingissä sekä Vapaakirkon tiloissa Hämeenlinnassa. Kokousten runko on muodostunut paitsi tiedonvaihdosta ajankohtaisista asioista, myös keskustelusta kirkkojen keskinäiseen kohtaamiseen liittyvistä kysymyksistä. Kokouksissa on käsitelty mm. seuraavia aiheita:

- piispaikokouksen ja kirkolliskokouksen päätösten selostaminen
- piispojen neuvottelun ohje seurakunnan tilojen käytöstä
- seurakuntaliitosten vaikutus paikallisekumeenisiin suhteisiin
- positiivisen uskonnonvapauden toteutuminen yhteiskunnassa
- Vapaakirkon virkakäsitys
- Vapaakirkon suunnitelma keskittää toimintansa Tampereelle: teologinen opisto (v. 2016), keskustuimisto, nuorisotoimisto ja kustannustoimisto; on jo keskusteltu yhteistyöstä Tampereen seurakuntien kanssa esimerkiksi nuorten aikuisten parissa tehtävässä työssä. Tarvittaneen pohdintaa siitä, missä rajat kulkevat nuorten aikuisten verkoston ja luterilaisen seurakuntanäkemyksen välillä ja yleensä yhteiskristillisen toiminnan teologisista linjauksista sekä paikallistason ekumeenisten työryhmien roolista vuorovaikutuksen suuntaajana. Painotettiin kirkkoherrojen roolia yhteistyön pelisäännöistä sovittaessa.
- anglikaanit yhteisenä ekumeenisena kumppanina: mm. alfa-kurssit
- yhteinen seminaaripäivä diakoniatyön kehittämisestä Kirkkohallituksen ja Vapaakirkon ViaDia:n asiantuntijoiden kesken syyskuussa: kokemuksien vaihto luterilaisen kirkon vahvan ammatillisesta ja vapaakirkon enemmän vapaaehtoistoimintaan perustuvasta toiminnasta.
- seurakuntien istuttaminen ja Vapaakirkon toiminnan kehittämissuunnitelma

- lähetys ja kansainvälinen diakonia
- kirkkojen ekumeeniset suhteet, koti- ja ulkomainen yhteistyö, kansainväliset järjestöt

Uutena luterilaisena puheenjohtajana neuvottelukunnassa aloitti Espoon piispa Tapio Luoma.

Neuvottelukunnan keskustelu on ollut informoivaa ja rakentavaa. Se on valaissut useita erillisiä kysymyksiä sekä auttanut tunnistamaan yhteisiä haasteita. Vaikka joissakin vastauksissa haasteisiin on todettu eroja, ovat kirkot löytäneet yhteyttä ja tukeneet toisiaan. Kirkot ovat antaneet myös toistensa näkemyksiä tukevia julkisia kannanottoja. Ne toimivat molemmat aktiivisesti Suomen Ekumeenisessa Neuvostossa ja osallistuvat sitä kautta myös maamme kirkkojen yhteisiin, ekumeenisiin kannanottoihin. Neuvottelukuntien kokouksiin on aina liittynyt yhteisen hengellisen elämän aineksia, rukousta ja Jumalan sanan kuuntelemista.

5.3. Yhteistyöryhmä Suomen Metodistikirkon sekä Finlands svenska metodistkyrkanin kanssa

Neuvottelukunnan tehtävä on edistää kirkkojemme kesken joulukuussa 2010 allekirjoitetun, alttarin ja saarnatuolin yhteyden avanneen yhteistyösopimuksen käytännön toteutumista. Perustevaliokunta toivoi erityisesti keskittyttävän metodistien paikallispastorikäytäntöön ja muihin kirkon erityiseen virkaan liittyvien kysymysten selventämiseen. Sopimuksen ja kirkkojen yleisen järjestyksen pohjalta neuvottelukunta hahmottelee, yhteistyössä piispainkokouksen kanssa, yleisiä edellytyksiä yhteisten jumalanpalvelusten vietolle käytännössä, säännölliselle yhteydenpidolle ja sen kehittämiseksi, paikallisten yhteisen todistuksen ja palvelun muotojen luomiselle sekä keskustelee oppikeskusteluissa vielä avoimiksi jääneistä kysymyksistä.

Yhteistyöryhmä voi tarvittaessa tehdä esityksiä kirkkojensa asianomaisille elimille sekä keskustella muista kumpaakin osapuolta kiinnostavista kysymyksistä, esimerkiksi kirkkoja ja uskonnollisia yhdyskuntia koskevasta lainsäädännöstä ja maamme uskonnollisesta tilanteesta. Kumpikin osapuoli saattaa tärkeinä pitämänsä näkökohdat oman kirkkonsa asianomaisten elinten tietoon.

Yhteistyöryhmä kokoontui puolivuositain kaksi kertaa – vuorotellen evankelis-luterilaisen Kirkkohallituksen ja metodistiseurakuntien tiloissa. On tutustuttu puolin ja toisin paremmin kirkkojemme konkreettiseen elämään ja yleiseen tilanteeseen Suomessa – metodistiseurakuntiin suomalaisten kirkkojen pienuudesta johtuen hyvinkin yksityiskohtaisesti. On myös käsitelty käytännön yhteistyöhön liittyviä kysymyksiä, erityisesti metodistien paikallispastorien toimintavaltuuksia ja heidän kaitsentaansa.

Piispainkokouksen helmikuisesta päätöksestä virkaan vihittyjen ja vuosikonferenssin jäsenenä olevien metodistipappien lukemisesta niiden pappien joukkoon, jotka voivat yksittäistapauksissa suorittaa kirkollisia toimituksia ja jumalanpalveluksia kirkossamme informoitiin.

Kirkkojemme välisen sopimuksen tulkintaan liittyvä keskustelukysymys on ollut virkaan vihittyjen metodistipappien jäsenyydedellytys kirkossamme. Pappien siirtymiseen kirkosta toiseen liittyviin juridisiin seikkoihin osana ekumeenisen prosessin etenemistä on sovittu palattavan vielä tarkemmin.

Pohjoismaiden ja Baltian metodistiipiispa Christian Alsted on aktiivisesti osallistunut työryhmän työskentelyyn. Työskentelykaudelle laaditun ohjelman asioista ovat keskustelematta vielä konfirmaatio ja ekumeeninen yhteistyö lapsityössä sekä teologisten jatkokysymysten käsittely.

5.4. Ekumeenisten yhteyksien työryhmä

Ekumeenisten yhteyksien työryhmä (EKY) on asetettu tukemaan kirkkomme edustusta kansainvälisissä ja ekumeenisissa järjestöissä. Sen tehtävänä on seurata kansainvälisten kirkkoliittojen toimintaa ja huolehtia osaltaan kirkkomme ekumeenisen linjan yhdenmukaisuudesta niissä. Jäsenistössä on Kirkkojen maailmanneuvoston keskuskomitean, Faith and Order -komission, Kirkkojen maailmanneuvoston ja helluntailiikkeen yhteisen työryhmän, Luterilaisen maailmanliiton neuvoston, Euroopan kirkkojen konferenssin keskuskomitean, kirkko ja yhteiskunta -komission, dialogikomission sekä siirtolaisuuskomission, Pohjolan ekumenia -ohjelman sekä Porvoon kirkkoyhteisön yhteydenpitoryhmän edustus.

EKY kokoontuu vuosittain yleensä 2–3 kertaa, kuluneena vuonna kaksi kertaa. Kokousten määrä ja ajankohta on yleensä valittu sen mukaan, miten eri kansainvälisten ja ekumeenisten yhteistyöelinten kokousten ajankohdat asettuvat. EKY:n jäsenet ovat voineet sekä raportoida tuoreeltaan juuri pidetyistä kokouksista että osaltaan valmistautua tuleviin kokouksiin. Jokainen ryhmän jäsen raportoi etukäteen kirjallisesti edustamansa ekumeenisen toimielimen ajankohtaisista asioista.

Kokouksiin voidaan kutsua vierailemaan esimerkiksi Suomen Ekumeenisen Neuvoston pääsihteeri, joka on myös KMN:n keskuskomitean jäsen. Kirkkoliittojen edustajat ovat pitäneet tämän lisäksi omia erityisneuvonpitojaan lausuntojen valmistelemiseksi ja yleiskokouksiin valmistauduttaessa.

Työryhmän näkökulmasta on tärkeää, että eri kansainvälisissä ja ekumeenisissa järjestöissä toimivat kirkon edustajat käyvät säännöllistä keskustelua. Sen voi nähdä olevan merkittävä osa kirkon ekumeenisen strategian toimeenpanoa, seuranta ja arviointia.

5.5. Itä-Euroopan työryhmä

Itä-Euroopan työryhmän työskentely jatkui vuonna 2012 kuluva kolmevuotiskautta koskevan strategisen linjauksen mukaan, painotuksella seurata erityisesti lähialueiden ja itäisen Keski-Euroopan luterilaisten vähemmistökirkkojen elämää, asemaa sekä toimintaympäristöä siinä tapahtuvine muutoksineen. Työmenetelmänä oli jonkin edellä mainittua linjausta noudattelevan teeman syvempi käsittely kutsuttujen asiantuntijoiden tai työryhmän jäsenten alustusten pohjalta ja tätä työvaihetta seuraava muiden ajankohtaisten asioiden käsittely työryhmän toimialueen piirissä.

Työryhmä kokoontui vuonna 2012 kolme kertaa. Vuoden ensimmäisen kokouksen yleisteema oli Missourin synodin toiminta Venäjällä ja Baltian alueella. Aiheesta alusti teemaan liittyvää väitöskirjaa valmisteleva teologian maisteri, pastori Kalle Kuusniemi. Toisen kokouksen yleisteemana oli Unkarin yhteiskunnallisesta tilanne maan kirkkojen ja kristillisten yhteisöjen näkökulmasta. Teemasta alusti Unkarissa vierailut työryhmän jäsen, toimittaja Jussi Rytönen. Kolmannen kokouksen aiheena oli 75-vuotisjuhlavuottaan viettäneen suomalais-ugrilaisen teologikokouksen anti. Teologikokous pidettiin Viron Tartossa syyskuussa otsikolla *Jeesus Kristus on sama eilen, tänään ja iankaikkisesti – kirkon missio muuttuvassa maailmassa*. Siihen osallistuivat työryhmästä puheenjohtaja ja sihteeri sekä kaksi muuta työryhmän jäsentä. Työryhmässä käytiin keskustelu suomalais-ugrilaisten suhteiden historiasta, nykytilanteesta ja tulevaisuudesta kokoukseen osallistuneiden työryhmän jäsenten kokemusten ja arvioiden pohjalta. Mainittujen yleisteemojen käsittelyn lisäksi Itä-Euroopan työryhmän työskentelyssä korostui mm. hallinnollisiin ja toiminnallisiin vaikeuksiin ajautuneen Venäjän saksankielisen ev.-lut. kirkon tilanteen seuranta.

5.6. Kirkko ja islam -työryhmä

Kirkko ja islam -työryhmä on vuodesta 1988 alkaen vastannut Suomen evankelis-luterilaisen kirkon islam –suhteista. Työryhmän ”tehtävänä on kartoittaa ja seurata islamin kohtaamiseen liittyvää tutkimustyötä sekä missiologisia ja uskontoteologisia kysymyksiä, tuottaa niitä koskevaa aineistoa hiippakuntien, seurakuntien, lähetysjärjestöjen ja yhteiskunnan käyttöön sekä osallistua muslimien kanssa käytävään dialogiin”.

Työryhmä kokoontui vuoden aikana neljä kertaa. Se järjesti kaksi vuoropuhelua Etelä-Suomen muslimiyhteisöjen kanssa teemoista *Uskonnonopetus ja Uskonto maallistuvassa yhteiskunnassa*. Vuoropuheluja on järjestetty vuodesta 1997 lähtien kaksi kertaa vuodessa. Työryhmän vuoropuhelua muslimien kanssa on vuoteen 2012 mennessä käyty 15 vuotta. Merkkivuoden johdosta järjestettiin joulukuun vuoropuhelun yhteydessä mediatilaisuus.

Työryhmä jatkoi ”arabikevään” nimellä tunnetun Lähi-idän arabimaiden kansannousun seurantaa. Lisäksi seurattiin erityisesti muslimipoikien ympärileikkaukseen ja uskonnonope-

tukseen liittyvää yhteiskunnallista keskustelua. Työryhmän jäsenet myös päivittivät jatkuvasti verkostojensa kautta työryhmän tietämystä ajankohtaisista kansainvälisistä kirkkoa ja islamia koskevista teemoista.

Kirkko ja islam -julkaisuja -sarjassa valmisteltiin numeroa 4, joka käsittelee ruohonjuuritason vuoropuhelua ja niiden merkitystä. Kitta Huopainen ja Timo Vasko päivittivät islam-tietopankkia, joka sisältää runsaasti dokumentteja islamista ja kristinuskon ja islamin suhteista sekä Suomessa että eri puolilla maailmaa. Työryhmä seurasi aktiivisesti eri kirkkojen monissa maissa käymää islamia koskevaa selvitys- ja dialogitoimintaa. Työryhmän jäsenet olivat asiantuntijoina valtakunnallisten ja paikallisten tiedotusvälineiden ja viranomaisten käytettävissä sekä osallistuivat moniin työryhmän alaa koskeviin tilaisuuksiin.

Työryhmä järjesti kaksi tapahtumaa osana GAIC:n eurooppalaista Muslimien ja kristittyjen kohtaamisen viikkoa. Työryhmä järjesti marraskuussa kirkkohallituksessa yhdessä muutamien muslimien ja Kirkko ja juutalaisuus -työryhmän jäsenten kanssa kolmen uskonnon välisen dialogitapaamisen teemasta *Uhri kolmessa monoteistisessä uskonnossa*, ja joulukuussa vuoropuhelun muslimien kanssa aiheesta *Uskonto maallistuvassa yhteiskunnassa*.

5.7. Lähetys- ja uskontoteologinen työryhmä

Kirkon ulkoasiain neuvoston asettaman lähetys- ja uskontoteologian työryhmän tehtävä on edistää kirkon lähetystehtävää palvelevaa lähetys- ja uskontoteologista tutkimusta ja koulutusta sekä tuottaa uskontojen kohtaamista koskevaa aineistoa hiippakuntien, seurakuntien ja lähetysjärjestöjen käyttöön.

Työryhmä kokoontui vuoden aikana neljä kertaa. Se suunnitteli ja pani alulle globaalin kristinuskon tilannetta kuvaavan informaatio- ja opetuspaketin tuottamisen. Opetuspaketin tarkoitus on tukea Suomen uskonnonopettajien tietämystä globaalin kristinuskon tilasta.

Työryhmä suunnitteli ja toteutti Joogaa koskevan seminaarin *Taipuuko kirkko joogaan?* Agricolan kirkolla. Seminaari kertautuu Kuopion kirkkopäivillä 2013. Lisäksi työryhmä käsiteli ajankohtaisia missiologian, uskontodialogin ja uskontojen rauhanomaisen rinnakkaiselon aiheita, joita olivat mm:

- Heinäkuun 2011 *ULTRA*-lehden lukijoilla teetettyä kyselyn tuloksia jotka osoittivat kristillisten opetusten olevan edelleen hyvin tärkeä osa suomalaista vaihtoehtoisen henkisyyden kenttää.
- Kirkkojen maailmanneuvoston uutta lähetysdokumenttia.
- International Association for mission studies Toronton kokouksen tuloksia

5.8. Kirkko ja juutalaisuus -työryhmä

Vuonna 1977 arkkipiispa Martti Simojoen aloitteesta perustetun ja siten kuluneena vuonna 35-vuotisjuhlaansa viettäneen työryhmän tehtävät ovat alusta pitäen kohdistuneet kristinuskon ja juutalaisuuden keskinäisen tuntemisen edistämiseen. Se lienee maamme vanhin uskontodialogiin keskittynyt toimielin. Työryhmä on osallistunut sekä uskontojen vuoropuheluun että kirkon teologisen itseymmärryksen rakentamiseen samalla kun se on pyrkinyt toimimaan eri muodoissa ilmenevää tai eri ilmiöihin kätkeytyvää antisemitismia vastaan.

Keskeisin tehtävä on viime vuosina ollut *Ikkuna juutalaisuuteen* -kurssipäivien järjestäminen. Niitä on nyky muodossa järjestetty vuodesta 2006. Yhden päivän mittainen kurssi järjestettiin aiemmin hyväksi havaittua rakennetta noudattaen Helsingin ja Espoon hiippakunnille. Mukana oli 38 osallistujaa, joiden joukossa oli myös muutama ortodoksien ja Vapaakirkon jäsen. Kurssipäivä onnistui suunnitellulla tavalla. Tyytyväisiä oltiin palautteen mukaan informatiivisuudesta ja uusien näköalojen avaamisesta, juutalaisten luennoitsijoiden mukanaolosta ja luennoitsijoiden asiantuntijuudesta. Kurssipäivien kehittämiseksi päivän materiaali pyritään saattamaan sähköisessä muodossa saataville. Tarvetta ilmeni myös juutalaisen sanaston jakamisesta osallistujille. Kurssipäivä valmisteltiin ja toteutettiin hiippakuntien sekä yliopistojen teologisten tiedekuntien kanssa. Kurssi oli suunnattu seurakuntien työntekijöille ja koulujen uskonnon ja historian opettajille. Toteutus oli uskontojenvälinen, koska myös juutalaisia oli mukana.

Kirkko ja juutalaisuus -työryhmän arkisto järjestettiin pöytäkirjojen ja virallisten liitteiden osalta. Arkistointi toteutettiin siten että työryhmän linkki eurooppalaiseen luterilaiseen organisaatioon LEKKJ:iin (Lutherische Europäische Kommission für Kirche und Judentum) käy ilmi. Kolmannen, uudistetun painoksen aikaansaamiseksi *Ikkuna juutalaisuuteen* -kirjasta tehtiin toimitustyötä sekä hankittiin ennakkotilauksia, jotta kustantaja ottaisi uuden laitoksen.

Edustajamme Anni Maria Laato osallistui LEKKJ:n vuosikokoukseen kesäkuussa Münchenissä. Kokouksen teema oli *Vanhan testamentin hermeneuttisia kysymyksiä jumalanpalveluksen saarna- ja lukuteksteihin liittyen*. Työryhmän puheenjohtaja osallistui lähinnä anglikaanistaustaisen International Council for Christians and Jews -toimielimen kokoukseen Manchesterissä. Kokouksen teema oli *Uusia naapureita, uusia mahdollisuuksia. Monikulttuurisuuden ja sosiaalisen vastuun haasteet*. Juha-Pekka Rissanen osallistui Berliinissä samoin heinäkuussa kolmanteen niin kutsuttuun *Helsinki-konsultaatioon* Messiaanista juutalaisista. Aloitteen kokoontumisille teki alun perin Helsingin Studium Catholicum -keskuksen johtaja Antoine Levy.

Työryhmä teki lokakuussa opintomatkan Lontooseen ja tutustui siellä mm. juutalaisen kulttuurin keskuksen, Britannian Kolmen uskon foorumin toimintaan, tapasi yhden Englannin kirkon ja Anglikaanisen kommuunion juutalaisten ja kristittyjen sekä kristittyjen ja muslimien välisen dialogin johtavista asiantuntijoista, piispa Michael Ipgraven sekä vieraili Cambridgen yliopistossa, missä se tapasi tunnetun juutalais-kristillisen dialogin tuntijan, professori

Edward Kesslerin sekä tutustui Scriptural Reasoning -menetelmän soveltamiseen uskontojen välisessä kohtaamisessa. Matka antoi kuvan juutalais-kristillisen dialogin nykytilanteesta Britannian perspektiivistä ja eroista esimerkiksi Saksaan sekä rohkaisi perehtymään ja käyttämään Scriptural Reasoning -menetelmää myös Suomessa. Piispa Ipgraven mukaan esimerkiksi kolmen uskonnon tapaamisissa metodi on hänen kokemuksensa perusteella tarjonnut parhaat tulokset. Työryhmä tutustui myös ajantasaiseen anglikaanisen kirkon juutalais-kristillistä dialogia sekä esimerkiksi kysymystä pyhän maan merkityksen ymmärtämisestä kristillisestä näkökulmasta käsittelevään materiaaliin.

LIITTEET

KIRKON ULKOASIAIN NEUVOSTON KOKOONPANO 2012

PUHEENJOHTAJA: arkkipiispa *Kari Mäkinen*

JÄSENET:

(henkilökohtaiset varajäsenet):

suurlähettiläs *Irma Ertman*, varapuheenjohtaja

(valiokuntaneuvos *Tuula Svinhufvud*)

hiippakuntadekaani *Sixten Ekstrand*

(ylilääkäri *Åsa A. Westerlund*)

päätoimittaja *Matti Kalliokoski*

(teologian tohtori *Pauliina Kainulainen*)

koulutusjohtaja *Tuula Siljanen*

(pastori *Kirsi Hämäläinen*)

ohjelmajohtaja *Hanna Ojanen*

(teologian ylioppilas, tradenomi *Topi Haarlaa*)

hiippakuntadekaani *Niilo Pesonen*

(arkkipiispan teologinen erityisavustaja *Mika Pajunen*)

piispa *Simo Peura*

(pastori *Jukka Tuppurainen*)

diakonissa *Kaisa Rauma*

(filosofian maisteri, tutkija *Jyri Kemppainen*)

piispa *Matti Repo*

(yhteisen seurakuntatyön päällikkö *Jukka Huttunen*)

kirkkoherra *Pekka Särkiö*

(kirkkoherra *Sari Lindström*)

Esittelijänä neuvoston kokouksissa oli ulkoasiain osaston johtaja, kirkkoneuvos *Kimmo Kääriäinen* ja sihteerinä osastonjohtajan sihteeri *Sari Vääräniemi*. Kokouksiin osallistuvat lisäksi Kirkkohallituksen ulkoasiain osaston yksiköiden johtajat. Kokouksiin kutsuttuja olivat kansliapäällikkö, Kirkon Ulkomaanavun toiminnanjohtaja, arkkipiispan sihteeri/teologinen erityisavustaja, piispainkokouksen pääsihteeri, kirkon viestintäjohtaja sekä kirkkomme edustajat Euroopan kirkkojen konferenssin keskuskomiteassa (rehtori *Tapani Rantala*), Kirkkojen maailmanneuvoston keskuskomiteassa (piispa *Simo Peura* ja vaikuttamistyön johtaja *Aaro Rytönen*) sekä Luterilaisen maailmanliiton neuvostossa (kehitysyhteistyöpäällikkö *Maria Immonen*).

KIRKON ULKOASIAIN NEUVOSTON TYÖJAOSTON KOKOONPANO 2012

PUHEENJOHTAJA: kirkkoherra *Pekka Särkiö*

(kirkkoherra *Sari Lindström*)

VARAPUHEENJOHTAJA:

diakonissa *Kaisa Rauma*

(koulutusjohtaja *Tuula Siljanen*)

JÄSENET:

hiippakuntadekaani *Sixten Ekstrand*

(ylilääkäri *Åsa A. Westerlund*)

ohjelmajohtaja *Hanna Ojanen*

(teologian ylioppilas, tradenomi, *Topi Haarlaa*)

hiippakuntadekaani *Niilo Pesonen*

(arkkipiispan teologinen erityisavustaja *Mika Pajunen*)

TEOLOGISTEN ASIAIN TOIMIKUNTA

PUHEENJOHTAJA: piispa *Matti Repo*

JÄSENET:

professori *Gunnar af Hällström*

teologian tohtori, pastori *Päivi Jussila* 27.5. saakka, 28.5. alkaen hiippakuntasihteeri

Saija Kronqvist

tutkijatohtori *Outi Lehtipuu*

piispa *Tapio Luoma*

tutkija *Suvielise Nurmi*

professori *Risto Saarinen*

tutkija *Päivi Salmesvuori*

professori *Lauri Thurén*

SIHTEERI: teologisten asiain sihteeri *Tomi Karttunen*

Lisäksi kokouksiin on osallistunut vs. työalasihteeri *Ari Ojell*

KIRKON ULKOSUOMALAISTYÖN TOIMIKUNTA

PUHEENJOHTAJA: piispa *Wille Riekkinen* 27.5. saakka, 28.5. alkaen piispa *Tapio Luoma*

JÄSENET:

suurlähettiläs *Irma Ertman*

kouluttaja *Lari Junkkari*

vapaa kirjailija *Anna-Mari Kaskinen*

pääsihteeri *Sakari Lehmuskallio*

pastori *Jari Saarinen*

toiminnanjohtaja *Paula Selenius*

johtaja *Ismo Söderling*

päätoimittaja *May Wikström*

SIHTEERI: kirkon ulkosuomalaistyön sihteeri *Ilkka Mäkelä*

KIRKON LÄHETYSTYÖN TOIMIKUNTA

PUHEENJOHTAJA: piispa *Simo Peura*

JÄSENET:

(henkilökohtaiset varajäsenet):

kasvatustieteiden maisteri *Brita Jern*

(kirkkoherra *Johan Westerlund*)

pääsihteeri *Markku Kotila*

(lähetysohjaaja *Pekka Mäkipää*)

lähetyssihteeri *Minna Lairi*

(pastori *Satu-Elina Ansas*)

kirkkoherra *Sari Lindström*

(kirkkoherra *Pekka Särkiö*)

toiminnanjohtaja *Lasse Nikkarikoski*

(lähetysohjaajan koordinaattori *Ulla Mäkinen*)

kirkkoherra *Heikki Sariola*

(pastori *Tiina Ahonen*)

kehitysohjaaja *Tuula Sääksi* 1.4.saakka

(ulkomaantyön johtaja *Rolf Steffansson*)

lähetysohjaaja *Mika Tuovinen*

(lähetysohjaaja *Juha Auvinen*)

SIHTEERI: kirkon lähetyssihteeri *Risto Jukko*

KIRKON ULKOMAANAVUN SÄÄTIÖN HALLITUS

PUHEENJOHTAJA: toimitusjohtaja *Anni Vepsäläinen*

VARAPUHEENJOHTAJA: piispa *Matti Repo*

JÄSENET:

kansanedustaja *Pekka Haavisto*

erityisavustaja *Tarja Kantola*

johtava työalasihteeri *Pia Kummel-Myrskog*

kirkkoneuvos *Kimmo Kääriäinen*

piispa *Tapio Luoma*

toimitusjohtaja *Ritva Ohmeroluoma*

europarlamentaarikko *Sirpa Pietikäinen*

työalasihteeri *Helena Tuominen*

vastaava päätoimittaja *Merja Ylä-Anttila*

VARAJÄSENET:

asianajaja *Tuomas Aho*

valtiotieteiden maisteri *Henni Alava*
johtaja *Ilkka Mattila*

NEUVOTTELUKUNTA SUOMEN HELLUNTAIHERÄTYKSEN KANSSA

PUHEENJOHTAJA: piispa *Irja Askola*

JÄSENET:

pastori *Marjut Haapakangas*

dosentti *Pekka Kärkkäinen*

johtaja *Timo Pokki*

pastori *Heidi Zitting*

SIHTEERI: teologisten asiain sihteeri *Tomi Karttunen*

NEUVOTTELUKUNTA SUOMEN VAPAAKIRKON KANSSA

PUHEENJOHTAJA: piispa *Mikko Heikka* 27.5.saakka, 28.5.alkaen piispa *Tapio Luoma*

JÄSENET:

rekisterijohtaja *Kaisa Huhtala*

kirkkoherra *Jussi Mäkinen*

SIHTEERI: teologisten asiain sihteeri *Tomi Karttunen*

YHTEISTYÖRYHMÄ SUOMEN METODISTIKIRKON JA FINLAND´S SVENSKA METODISTKYRKANIN KANSSA

PUHEENJOHTAJA: piispa *Samuel Salmi*

JÄSENET:

teologian tohtori *Minna Hietamäki*

kirkkoherra *Helene Liljeström*

hiippakuntadekaani *Timo Tavast*

SIHTEERI: teologisten asiain sihteeri *Tomi Karttunen*

EKUMEENISTEN YHTEYKSIEN TYÖRYHMÄ

PUHEENJOHTAJA: kirkkoneuvos *Kimmo Kääriäinen*

JÄSENET:

pastori *Marjut Haapakangas*

teologian tohtori *Minna Hietamäki*

emerituspiispa *Eero Huovinen*

kehitysyhteistyöpäällikkö *Maria Immonen*

maahanmuuttajatyön sihteeri *Marja-Liisa Laihia*

professori *Aila Lauha*

piispa *Simo Peura*

rehtori *Tapani Rantala*

piispa *Matti Repo*

vaikuttamistyön johtaja *Aaro Rytönen*
professori *Risto Saarinen*
SIHTEERI: teologisten asiain sihteeri *Tomi Karttunen*

ITÄ-EUROOPAN TYÖRYHMÄ

PUHEENJOHTAJA: piispa *Seppo Häkkinen*

JÄSENET:

pastori *Tapani Kaitainen*
professori *Matti Kotiranta*
suunnittelija *Aarno Lahtinen*
hiippakuntadekaani *Niilo Pesonen*
ulkoasiainneuvos *Laura Reinilä*
toimittaja *Jussi Rytönen*
tutkijatohtori *Maija Turunen*
pastori *Hilveliisa Ukkonen*
SIHTEERI: vs. työalasihteeri *Ari Ojell*

KIRKKO JA ISLAM -TYÖRYHMÄ

PUHEENJOHTAJA: hiippakuntadekaani *Ari Hukari*

JÄSENET:

aluekoordinaattori *Elisabet Elo*
teologian tohtori *Heidi Hirvonen*
maahanmuuttajatyöntekijä *Anneli Hukari*
kansainvälisen työn sihteeri *Tarja Korpaeus-Hellsten*
dosentti *Tuomas Martikainen*
dosentti *Haseeb Shehadeh*
lähetysteologi *Timo Vasko*
pastori *Kaarlo Yrttiaho*
SIHTEERI: teologian maisteri *Kitta Huopainen*

LÄHETYS- JA USKONTOTEOLOGINEN TYÖRYHMÄ

PUHEENJOHTAJA: hiippakuntas sihteeri *Heli Aaltonen* 27.8.saakka
kirkon lähetys sihteeri *Risto Jukko* 10.12.alkaen

JÄSENET:

Th.D. *Kim Groop*
piispankokouksen pääsihteeri *Jyri Komulainen*
teologian maisteri *Silja Lamminmäki-Vartia*
yliopistonlehtori *Pekka Lund* 10.12.alkaen
teologian tohtori *Petri Merenlahti*
lähetysteologi *Timo Vasko*

yliopistonlehtori *Elina Vuola*
yliopistonlehtori *Auli Vähäkangas*
SIHTEERI: uskontokasvatussihteeri *Pekka Y. Hiltunen*

KIRKKO JA JUUTALAISUUS -TYÖRYHMÄ

PUHEENJOHTAJA: teologian tohtori *Pekka Lindqvist*

JÄSENET:

filosofian maisteri *Anu Heikkinen*

dosentti *Mikko Ketola*

dosentti *Anni Maria Laato*

teologian maisteri *Hanna Rissanen*

teologian tohtori *Hanne von Weissenberg*

lähetysteologi *Timo Vasko*

ASIAANTUNTIJAT:

diplomi-insinööri *Gideon Bolotowsky* ja filosofian maisteri *Daniel Weintraub*

SIHTEERI: teologisten asiain sihteeri *Tomi Karttunen*

KIRKKOHALLITUKSEN ULKOASIAIN OSASTON HENKILÖKUNTA

JOHTAJAN TOIMISTO

Kääriäinen Kimmo, kirkkoneuvos, osaston johtaja
Vääräniemi Sari, osastonjohtajan sihteeri
Immonen Riitta, toimistovirkailija
Laiho Marjukka, osa-aikainen projektitutkija 13.1.-31.7.
Martikainen Emma, toimistos sihteeri
Pulkkinen Marika, projektityöntekijä

TEOLOGISTEN ASIAIN YKSIKKÖ

Karttunen Tomi, teologisten asiain sihteeri
Väliaho Minna, kirjeenvaihtaja-sihteeri 31.5 saakka
Laine Johanna, kirjeenvaihtaja-sihteeri 1.11. alkaen
Hintikka Kaisamari, työalasihteeri
Ojell Ari, vs. työalasihteeri 1.10.2011 alkaen
Mustonen Anni, harjoittelija 11.6.-30.9., vs. kirjeenvaihtaja-sihteeri 1.-30.10.

ULKOSUOMALAISTYÖN YKSIKKÖ

Mäkelä Ilkka, kirkon ulkosuomalaistyön sihteeri,
Tuukkanen Raija, toimistos sihteeri 1.2. alkaen
Merikanto-Timonen Susanna, kirkon ulkosuomalaistyön apulaissihteeri
Märsylä Leena, työalasihteeri (turisti- ja uussiirtolaistyö)
Salmi Matias, harjoittelija 1.7.-31.8.

KIRKON LÄHETYSTYÖN KESKUS

Jukko Risto, kirkon lähetyssihteeri
Kokko Katariina, toimistos sihteeri
Hiltunen Pekka Y., uskontokasvatussihteeri
Sirviö Kirsti, koulutussihteeri
Vasko Timo, lähetysteologi

ULKOSUOMALAISTYÖN TYÖNTEKIJÄT

OSA- JA MÄÄRÄAIKAISET TURISTITYÖNTEKIJÄT 2012

Helander Erkki, turistipappi, Teneriffa (Playa de las Americas) 15.10.2011-15.4.2012 ja
2.10.2012-2.4.2013

Hell Pertti, turistipappi, Rodos 13.8.-20.12.2012 ja 1.3.-30.6.2013

Jankeri Kai-Jussi, turistikanttori Gran Canaria 2.10.2012–2.4.2013
Joensuu Jukka, turistipappi, Kypros 2.10.2012–2.4.2013
Järvelähti Timo, turistipappi, Gran Canaria (Playa del Ingles) 15.10.2011–15.4.2012 ja 2.10.2012–2.4.2013
Kilpeläinen Martti, turistikanttori, Manner-Espanja (Aurinkorannikko) 15.10.2011–15.4.2012 ja 2.10.2012–2.4.2013
Kiviluoto Heikki, turistipappi, Rodos 1.3.–30.6.2012
Korpela Tarja, turistipappi, Gran Canaria (Las Palmas) 2.10.2012–2.4.2013
Kukkonen Jorma, turistipappi, Manner-Espanja (Aurinkorannikko) 15.10.2011–15.4.2012
Markkanen Jyrki, turistipappi, Bangkok (yhteistyössä Suomen Lähetysseuran kanssa)
Miettunen Mauri, turistikanttori, Kypros 15.10.2011–15.4.2012
Myllärinen Martti, turistipappi, Kypros 15.10.2011–15.4.2012
Niemelä Heikki, turistipappi, Teneriffa (Puerto de la Cruz) 2.10.2012–2.4.2013
Niemelä Sirpa, turistikanttori, Teneriffa 15.10.2011–15.4.2012 ja 2.10.2012–2.4.2013
Nurmesviita Sakari, turistipappi Teneriffa (Playa de las Americas) 15.10.2011–15.4.2012
Sipilä Ritva, turistikanttori, Kypros 2.10.2012–2.4.2013
Taipalinen Terho, turistikanttori Rodos 1.3.–30.6.2012 ja 13.8.–20.12.2012 ja 1.3.–30.6.2013
Tuohioja Pauli, turistipappi, Aurinkorannikko 2.10.2012–2.4.2013
Vuorinen Maija turistikanttori, Manner-Espanja (Costa Blanca) 15.10.2011–15.4.2012 ja 2.10.2012–2.4.2013
Vuorinen Sakari, turistipappi, Manner-Espanja (Costa Blanca) 15.10.2011–15.4.2012 ja 2.10.2012 –2.4.2013
Waris Satu, turistipappi, Gran Canaria (Las Palmas) 15.10.2011–15.4.2012

SIIRTOLAIS- JA TURISTIPAPIT (TYÖSUHDE VOIMASSA TOISTAISEKSI)

Kalliomäki Marjo, osa-aikainen siirtolaispappi, Ranska
Markkanen Jyrki, turistipappi, Bangkok (yhteistyössä Suomen Lähetysseuran kanssa)
Päiviö Hannele siirtolaispappi, Viro, vuorotteluvapaalla 1.9.2011–24.8.2012, virkavapaalla 25.8.2012–31.7.2013
Päiviö Markku vs. siirtolaispappi, Viro 1.9.2011–31.7.2013
Sainio Timo, turisti- ja siirtolaispappi, Espanja (Aurinkorannikko)
Salo Kaisa, turisti- ja diakoniatpappi, Manner-Espanja (Aurinkorannikko)

SISARKIRKKOJEN PALVELUKSESSA OLEVAT SIIRTOLAISPAPIT

Sisarkirkkojen palveluksessa olevien suomalaisten siirtolaispappien ja muiden ulkosuomalaistyöntekijöiden luettelo löytyy vuosittain ilmestyvästä Suomalaiset maailmalla -esitteestä. Alla olevassa luettelossa on sisarkirkkojen palvelukseen kertomusvuonna lähteneet uudet siirtolaispapit (kohta A) ja jäljempänä (kohta B) ne, joiden työsuhde on päättynyt.

A. LÄHTENEET

Boba Ella-Maria, Wien, Itävalta

Leskelä Vihtori, Sudbury, Kanada

Miettinen Mikko, Vancouver, Kanada

Tarkki Jarmo, Kalifornia, Texas, USA

B. TYÖSUHDE PÄÄTTYNYT

Rosendahl Miika, Eteläinen-Saksa

KIRKKOMME EDUSTAJAT EKUMEENISISSA JÄRJESTÖISSÄ JA MUISSA YHTEYKSISSÄ 2012

LUTERILAINEN MAAILMANLIITTO

NEUVOSTO

JÄSEN: kehitysyhteistyöpäällikkö *Maria Immonen*

NEUVONANTAJA: piispa *Matti Repo*

TEOLOGIA JA JULKINEN TODISTUS

JOHTAJA: teologian tohtori *Kaisamari Hintikka*

LÄHETYS JA KEHITYS: projektivastaava *Ilona Maria Dorji*

LUTERILAIS-ORTODOKSINEN DIALOGIKOMISSIO

NEUVONANTAJA: professori *Risto Saarinen*

NUORISOTYÖN OSASTO

SUOMEN YHDYSHENKILÖT:

teologian ylioppilas *Tytti Matsinen*

opiskelija *Saara Antturi*

NAISET KIRKOSSA JA YHTEISKUNNASSA -OHJELMA, POHJOIS-EUROOPAN ALUE

SUOMEN YHDYSHENKILÖ:

hallintosihteeri *Sirpa-Maija Vuorinen*

LUTERILAISEN MAAILMANLIITON JA ROOMALAIKATOLISEN KIRKON DIALOGIKOMISSIO

LUTERILAINEN PUHEENJOHTAJA:

emerituspiispa *Eero Huovinen*

LUTERILAISEN MAAILMANLIITON WITTENBERGIN KESKUS:

JOHTOKUNNAN JÄSEN:

teologisten asiain sihteeri *Tomi Karttunen*

STRASBOURGIN EKUMEENISEN INSTITUUTIN JOHTOKUNTA

JÄSEN:

piispa *Matti Repo*

KIRKKOJEN MAAILMANNEUVOSTO

KESKUSKOMITEA

JÄSEN: piispa *Simo Peura* ja vaikuttamistyön johtaja *Aaro Rytkönen*

FAITH AND ORDER -KOMISSIO

JÄSEN: teologian tohtori *Minna Hietämäki*

KIRKKOJEN MAAILMANNEUVOSTON JA HELLUNTAILIIKKEEN YHTEINEN NEUVOTTELUKUNTA

JÄSEN: pastori *Marjut Haapakangas*

ECRL EUROPEAN COUNCIL OF RELIGIOUS LEADERS

SUOMEN EV.-LUT KIRKON EDUSTAJA: piispa *Kaarlo Kalliala*

EUROOPAN KIRKKOJEN KONFERENSSI

KESKUSKOMITEA

JÄSEN: rehtori *Tapani Rantala*

DIALOGIKOMISSIO

JOHTAJA: teologian tohtori *Kaisamari Hintikka* 15.8. saakka

JÄSEN: piispa *Matti Repo*

KIRKKO JA YHTEISKUNTA -KOMISSIO

JÄSEN: professori *Aila Lauha*

EUROOPAN KIRKKOJEN SIIRTOLAISKOMISSIO

RESURSSIHENKILÖT ISLAMIIN LIITTYVIEN PROJEKTIEN VALMISTELUSSA:

lähetysteologi *Timo Vasko* ja hiippakuntadekaani *Ari Hukari*

SUOMEN EKUMEENINEN NEUVOSTO

arkkipiispa *Kari Mäkinen*

piispa *Simo Peura*

piispa *Matti Repo*

hiippakuntasihtööri *Heli Aaltonen*

pastori *Emilia Helavuo*

teologian tohtori *Minna Hietämäki*

pastori *Leena Huovinen*

teologian tohtori *Päivi Jussila*

teologisten asiain sihtööri *Tomi Karttunen*

teologian lisensiaatti *Veijo Koivula*

pastori *Antti Kruus*
kirkkoneuvos *Kimmo Kääriäinen*
rovasti *Anders Laxell*
lehtori *Virpi Loikkanen*
teologian tohtori *Juha Meriläinen*
lehtori *Eija Peura*
tuomiorovasti *Matti Poutiainen*
toimituspäällikkö *Juha Rajamäki*
tuomiorovasti *Ilpo Rannankari*
diakoni *Luisa Tast*

EKUMENIK I NORDEN VERKOSTO

JOHTORYHMÄ: kirkkoneuvos *Kimmo Kääriäinen*
NAISKOMITEA: hallintosihteeri *Sirpa-Majja Vuorinen* (varajäsen pastori *Heidi Jäntti*)

INTERNATIONAL ASSOCIATION FOR MISSION STUDIES

PUJEEENJOHTAJA: professori *Mika Vähäkangas*
YHDYSHENKILÖ: lähetysteologi *Timo Vasko*

ANGLICAN LUTHERAN SOCIETY

SUOMEN KOORDINAATTORI JA HALLITUKSEN JÄSEN: dosentti *Jaakko Rusama*

LUTHERISCHE EUROPÄISCHE KOMMISSION FÜR KIRCHE UND JUDENTUM

HALLITUS: dosentti *Anni Maria Laato*

NORDIC INSTITUTE FOR MISSIOLOGICAL AND ECUMENICAL RESEARCH

YHDYSHENKILÖ: lähetysteologi *Timo Vasko*

PIETARI SÄÄTIÖ

VALTUUSKUNTA

VARAPUHEENJOHTAJA: teologian tohtori *Risto Cantell*
JÄSEN: piispa *Seppo Häkkinen*
(henkilökohtainen varaedustaja: aluekoordinaattori *Aarne Lahtinen*)

HALLITUS

JÄSEN: kappalainen *Timo Rosqvist*

POHJOIS-, ITÄ- JA KESKI-EUROOPAN KIRKKOKONVENTTI

HALLITUKSEN JÄSENET:

piispa *Matti Repo* ja teologian tohtori *Aulikki Mäkinen*

PORVOON KIRKKOYHTEISÖN YHTEYDENPITORYHMÄ

YHDYSHENKILÖ: teologisten asiain sihteeri *Tomi Karttunen*

SIIRTOLAISINSTITUUTTI

HALLITUS

JÄSEN: kirkkoherra *Pasi Salminen*

VALTUUSKUNTA

JÄSEN: kirkon ulkosuomalaistyön sihteeri *Ilkka Mäkelä*

VARAJÄSEN: kirkon ulkosuomalaistyön apulaissihteeri *Susanna Merikanto-Timonen*

SUOMEN EVANKELIS-LUTERILAISEN KIRKON JA INKERIN EVANKELIS-LUTERILAISEN KIRKON NEUVOTTELUKUNTA

piispa *Seppo Häkkinen* ja kirkkoneuvos *Kimmo Kääriäinen*

SUOMEN EVANKELIS-LUTERILAISEN KIRKON JA NAMIBIAN EVANKELIS-LUTERILAISEN KIRKON NEUVOTTELUKUNTA

kirkon lähetyssihteeri *Risto Jukko* ja työalasihteeri *Leena Märsylä*

SUOMEN LÄHETYSNEUVOSTO

lähetysteologi *Timo Vasko*

SUOMI-SEURA R.Y.

HALLITUS

JÄSEN: kirkon ulkosuomalaistyön apulaissihteeri *Susanna Merikanto-Timonen*

THEOBALT-VERKOSTO

OHJAUSRYHMÄN JÄSEN: piispa *Irja Askola*

SISÄASIAINMINISTERIÖN ETNISTEN SUHTEIDEN NEUVOTTELUKUNTA

USKONNOLLINEN JA KULTTUURINEN VUOROPUHELU -TYÖRYHMÄ

JÄSEN: kirkon ulkosuomalaistyön sihteeri *Ilkka Mäkelä*

VARAJÄSEN: maahanmuuttajatyön sihteeri *Marja-Liisa Laihia*

KIRKON EDUSTAMINEN VUONNA 2012

TAMMIKUU

Luterilaisen maailmanliiton Maailmanpalvelukomitean kokous 10.-13.1. Geneve, Sveitsi
kehitysyhteistyöpäällikkö *Maria Immonen*

Pyhän Henrikin messu 18.-22.1. Rooma, Italia
arkkipiispa *Kari Mäkinen*
piispa *Seppo Häkkinen*
kirkkoneuvos *Kimmo Kääriäinen*
kappalainen *Antti Kruus*

Euroopan kirkkojen konferenssin keskuskomitea, *Extraordinary Central Committee*
24.-25.1. Geneve, Sveitsi
pastori *Tapani Rantala*

Piispanvihkmykset, Venerable John Wraw Bradwellin piispaksi ja Reverend Canon Timothy Dakin Winchesterin piispaksi 25.1. Lontoo, Englanti.
piispa *Matti Repo*

Programme for Christian-Muslim Relations in Africa, eurooppalaisten kumppanuuskirkkojen vuosittainen yhteistyöneuvottelu 27.1. Saksa
kirkon lähetys sihteeri *Risto Jukko*

Piispanvihkimys, Monsignor Jan Wclawek Sleesian evankelisen kirkon piispapaksi
28.-30.1. Cesky Tesin, Tsekki
arkkipiispa emeritus *Jukka Paarma*

Piispanvihkimys, Pääsihteeri Atle Sommerfeldt Borgin hiippakunnan piispaksi
29.1. Borg, Norja
piispa *Matti Repo*

HELMIKUU

Nordic Baltic Ecumenical Secretaries -kokous 30.1.-1.2. Tukholma, Ruotsi
kirkkoneuvos *Kimmo Kääriäinen*
teologisten asiain sihteeri *Tomi Karttunen*

Kirkkojen maailmanneuvoston lähetysasiakirjaa valmisteleva kokous 1.-4.2. Geneve, Sveitsi
lähetysteologi *Timo Vasko*

Moskovan Patriarkaatin ja piispa Amvrosin tapaaminen 19.2. Moskova, Venäjä
piispa *Seppo Häkkinen*
kappalainen *Timo Rosqvist*

MAALISKUU

Luterilaisen maailmanliiton 5. kansainvälinen seminaari *Studying Luther in Wittenberg*
5.-17.3. Wittenberg, Saksa
pastori *Ville Hassinen*

Theologischer Konvent Augsburgischen Bekenntnisses -konventin vuosikokous
Theologie der Religionen 7.-9.3. Hessen, Saksa
teologian tohtori *Esko Kähkönen*

Anglican Lutheran Societyn seminaari ja vuosikokous 10.3. Cambridge, Englanti
dosentti *Jaakko Rusama*

Ekumenik i Norden, Nordisk ekumenisk kvinnokommittén kokous ja WICAs-kokous
(Women in Church and Society) 10.-12.3. Reykjavik, Islanti
hallintosihtööri *Sirpa-Maija Vuorinen*

Klausurtagung der Bischofskonferenz der VELKD (Vereinigte Evangelisch-Lutherische Kirche
Deutschlands) 10.-12.3. Eisenach, Saksa
piispa *Irja Askola*

Teologiset neuvottelut baptistiyhdyskuntien kanssa 13.-14.3. Jämsä, Suomi
piispa *Matti Repo*
kirkkoherra *Veli-Pekka Järvinen*
kirkkoherra *Bo-Göran Åstrand*
pastori *Tiina Peippo*
pastori *Tuija Pirtala*
professori *Antti Raunio*
teologisten asiain sihtööri *Tomi Karttunen*

Nordic Institute for Missiological and Ecumenical Research NIME:n vuosikokous
20.-21.3. Lund, Ruotsi
uskontokasvatussihtööri *Pekka Hiltunen*

Porvoon kirkkojen siirtolais- ja maahanmuuttajatyön konsultaatio 21.-23.3. Uppsala, Ruotsi
arkkipiispan teologinen erityisavustaja *Mika Pajunen*
työalasihtööri *Leena Märsylä*

Kirkkojen Maailmanneuvoston Commission on World Mission and Evangelism`in (CWME)
pre-assembly-tapahtuma 21.-28.3. Manila, Filippiinit
kirkon lähetys sihteeri *Risto Jukko*

HUHTIKUU

Norjan kirkon kirkolliskokous Tönsbergissä Norjassa 12.-17.4. Tönsberg, Norja
ylilääkäri *Åsa A. Westerlund*

Evangelischer Arbeitskreis für Konfessionskunde in Europa (EAKE) vuosikokous, teemana
Integration als Aufgabe der protestantischen Kirchen Europas 19.-22.4. Sveitsi
pastori *Juha Eklund*

Ekumeniskt Ideforum 22.-23.4. Tukholma, Ruotsi
professori *Jaakko Hämeen-Anttila*
kirkkoneuvos *Kimmo Kääriäinen*
kirkon lähetys sihteeri *Risto Jukko*
vs. työalasihteeri *Ari Ojell*
osastonjohtajan sihteeri *Sari Vääräniemi*
teol.yo, tradenomi *Topi Haarlaa*

TOUKOKUU

European council of Religious Leaders 7.-11.5. Sarajevo, Bosnia Hertsegovina
piispa emeritus *Mikko Heikka*

Euroopan kirkkojen konferenssin Kirkko- ja yhteiskuntakomission kokous 9.-13.5. Serbia
professori *Aila Lauha*

Luterilaisen Maailmaliiton Euroopan alueen kirkonjohtajien konsultaatio
10.-15.5. Ostrava, Tsekki
kirkkoherra *Eija Nivala*
teologian tohtori *Harri Palmu*
lehtori *Ulla Jokela*

Euroopan kirkkojen konferenssin ihmisoikeus- ja uskonnonvapausryhmän kokous
17.-19.5. Bryssel, Belgia
yhteiskuntatieteiden maisteri *Kati Jääskeläinen*

Skotlannin kirkon kirkolliskokous 18.-25.5. Edinburgh, Skotlanti
uskontokasvatussihteeri *Pekka Yrjänä Hiltunen*

Vierailu Petroskoissa ja arkkipiispa Manuilin tapaaminen 27.–30.5. Petroskoi, Venäjä
piispa *Seppo Häkkinen*
rovasti *Heikki Jääskeläinen*
kappalainen *Timo Rosqvist*

KESÄKUU

Luterilaisen maailmanliiton stipendiaattien 60-vuotisseminaari *Das 60-jährige Jubiläum der Theologischen Stipendienprogramme des Diakonischen Werkes der EKD und des Deutschen Nationalkomitees des Lutherischen Weltbundes* 9.–10.6. Tübingen, Saksa
professori *Paavo Kettunen*
teologian tohtori *Markku Kettunen*

YK:n Rio+20 ympäristö- ja kehitysseminaari (osana Kirkkojen maailmanneuvoston valtuuskuntaa) 15.–24.6. Rio de Janeiro, Brasilia
työalasihteeri *Ilkka Sipiläinen*

Luterilaisen maailmanliiton neuvoston kokous 15.–20.6. Bogotá Kolumbia
piispa *Matti Repo*
teologisten asiain sihteeri *Tomi Karttunen*
kirkon lähetyssihteeri *Risto Jukko*
kehitysyhteistyöpäällikkö *Maria Immonen*

Kirkon johtajien tapaaminen Venäjän ortodoksisen kirkon patriarkka Kirilin kanssa 13.6. Moskova, Venäjä
arkkipiispa *Kari Mäkinen*
kirkkoneuvos *Kimmo Kääriäinen*

Suomen ja Vatikaanin diplomaatti-suhteiden 70-vuotisjuhla 18.6. Rooma, Italia
arkkipiispa *Kari Mäkinen*
kirkkoneuvos *Kimmo Kääriäinen*

Piispanvihkimys, Agnes M. Sigurðardóttir Islannin piispaksi 21.–26.6. Reykjavik, Islanti
arkkipiispa *Kari Mäkinen*

Lutherische Europäische Kommission Kirche und Judentum (LEKKJ) kesäkokous 21.–26.6. Pullach, Saksa
dosentti *Anni Maria Laato*

Piispanvihkimys, Df. Johann Schneider Halle-Wittenbergin aluepiispaksi 24.6. Halle, Saksa
piispa *Matti Repo*

HEINÄKUU

Englannin kirkon kirkolliskokous 5.-9.7. York, Englanti
arkkipiispa *Kari Mäkinen*

EU:n uskontojohtajien tapaaminen 12.7. Bryssel, Belgia
piispa *Seppo Häkkinen*

Luterilais-katolisen dialogikomission kokous 12.-19.7. Paderborn, Saksa
piispa emeritus *Eero Huovinen*

Kirkkojen maailmanneuvoston yleiskokouksen valmistelukomitean kokous
22.-28.7. Geneve, Sveitsi
vaikuttamistyön johtaja *Aaro Rytönen*

ELOKUU

Piispanviihkimys, Solveig Lára Gudmundsdóttir Hólarin piispaksi 12.8. Hólar, Islanti
piispa *Seppo Häkkinen*

Osallistuminen Theobalt-neuvotteluun 13.-15.8. Viby, Ruotsi
pastori *Matti Peiponen*

International Association for Mission Studies (IAMS) vuosikokous 14.-21.8. Toronto, Kanada
kirkon lähetys sihteeri *Risto Jukko*
lähetysteologi *Timo Vasko*

Nordisk ekumenisk kvinnokonferens 16.-19.8. Helsinki, Suomi
hallintosihteeri *Sirpa-Maija Vuorinen*
pastori *Heidi Jäntti*

Piispanviihkimys, Åke Bonnier Skaran piispaksi 26.8. Uppsala, Ruotsi
piispa *Tapio Luoma*

Pohjois-, Itä-, ja Keski-Euroopan kirkkokonventin kokous 27.-31.8. Liselund, Tanska
piispa *Matti Repo*
kirkkoherra *Aulikki Mäkinen*
kirkkomuusikko *Mari Järvinen*
kanttori *Pauli Pietikäinen*
piispa emeritus *Juha Pihkala*

Kirkkojen maailmanneuvoston keskuskomitean kokous 28.8.–4.9. Kreetta
piispa *Simo Peura*
vaikuttamistyön johtaja *Aaro Rytönen*

Tutustuminen Suomen Lähetysseuran ja Kirkon Ulkomaanavun työhön
30.8.–9.9. Tansania, Somalia ja Etiopia
arkkipiispa *Kari Mäkinen*
kirkkoneuvos *Kimmo Kääriäinen*
ulkomaantyön johtaja *Rolf Steffansson*
toiminnanjohtaja *Antti Pentikäinen*

SYYSKUU

Council of Europe 2012 Exchange on the religious dimension of intercultural dialogue
2.–5.9. Albania
hallintopäällikkö *Sami Ojala*

Metropoliitta Nikodimin muistojumalanpalvelu 4.–6.9. Pietari, Venäjä
teologian tohtori *Risto Cantell*
kappalainen *Timo Rosqvist*

Anglo-Nordic Baltic Theological Conference 3.–7.9. Mirfield, Englanti
teologian maisteri *Siiri Toiviainen*
arkkipiispan teologinen erityisavustaja *Mika Pajunen*

Anglo-Skandinaavinen pastoraalikonferenssi 6.–11.9. Knisvta, Ruotsi
pastori *Tuomas Ala-Opas*

Sant`Egidio-yhteisön järjestämä kansainvälinen rauhankokous
9.–11.9. Sarajevo, Bosnia Hertsegovina
piispa emeritus *Mikko Heikka*

Pohjoismainen Faith and Order -kokous 10.9. Oslo, Norja
teologisten asiain sihteerin *Tomi Karttunen*
vs. työalasihteerin *Ari Ojell*

Euroopan kirkkojen konferenssin keskuskomitean kokous 12.–16.9. Kreetta
rehtori *Tapani Rantala*

Alkuperäiskansojen valmisteleva kokous liittyen Kirkkojen maailmanneuvoston yleiskokoukseen 15.-21.9. Taiwan
saamelaistyön sihteeri *Erva Niittyvuopio*

EPKY:n (Euroopan protestanttisten kirkkojen yhteisö) 7. yleiskokous 20.-26.9. Firenze, Italia
piispa *Matti Repo*
teologisten asiain sihteeri *Tomi Karttunen*

Porvoo Research Network Steering -komitean kokous 24.-25.9. Uppsala, Ruotsi
dosentti *Jaakko Rusama*

Luther-Akatemian syyskokous *Wie vernünftig ist die Vernunft?* 26.-28.9. Ratzeburg, Saksa
pastori *Ilmari Karimies*
pastori *Johannes Koskinen*

Suomalais-ugrilainen pappeinkokous 26.-30.9. Tartto, Viro
piispa *Seppo Häkkinen*
professori *Paavo Kettunen*
kirkkoneuvos *Kimmo Kääriäinen*
kirkkoneuvos *Pekka Huokuna*
pastori *Saija Kronqvist*
Pappisliiton pj *Eija Nivala*
teologian ylioppilas *Antti Luoma*
toimittaja *Jussi Rytönen*
kirkkoherra *Salla-Maria Viitapohja*
pastori *Tuula Vinko*
vs. työalasihteeri *Ari Ojell*
vs. kirjeenvaihtaja-sihteeri *Anni Mustonen*
tulkkeina: teologian maisteri *Mira Piispa* ja filosofian ylioppilas *Oliver Müller*

LOKAKUU

Kirkkojen maailmanneuvoston ilmastotyöryhmän vuotuinen kokous ja eko-oikeudenmukaisuus-seminaari 27.9.-4.10. Kreikka
työalasihteeri *Ilkka Sipiläinen*

Lutherische Europäische Kommission Kirche und Judentum LEKKJ:n vuosikokous 3.-8.10. München, Saksa
dosentti *Anni Maria Laato*

Nordisk Självärd Symposium 3.-5. Tanska
uskontokasvatussihteeri *Pekka Hiltunen*

Euroopan kirkkojen konferenssin ihmisoikeus- ja uskonnonvapaaustyöryhmän seminaari ja kokous 4.-7.10. Kypros
yhteiskuntatieteiden maisteri *Kati Jääskeläinen*

Porvoon kirkkojen teologinen konferenssi 8.-11.10. Kööpenhamina, Tanska
pastori *Tarja Meijer*
dosentti *Jaakko Rusama*
dosentti *Olli-Pekka Vainio*
teologisten asiain sihteeri *Tomi Karttunen*

Luterilaisen maailmanliiton edustajana katolisen kirkon piispankokouksessa 8.-12.10. Rooma, Italia
piispa *Simo Peura*

Svenska kyrkans samtalsdaar med ortodoxa och österländska kyrkor i Sverige
12.-13.10. Uppsala, Ruotsi
uskontokasvatussihteeri *Pekka Hiltunen*

ELCSA:n (Eteläisen Afrikan evankelis-luterilaisen kirkon) Partnereiden kokous 12.-18.10. Etelä-Afrikka
työalasihteeri *Leena Märsylä*
johtaja *Kari Kopperi*

Luterilaisen maailmanliiton teologista koulutusta käsittelevä konsultaatio 18.-23.10. Wittenberg, Saksa
teologian tohtori, yliopistonlehtori *Päivi Salmesvuori*

MARRASKUU

VELKD:n (Vereinigte Evangelisch-Lutherische Kirche Deutschlands), EKD:n (Evangelischen Kirche in Deutschland) ja UEK:n (Union Evangelische Kirche in Deutschland) synodit Timmersdorf Strandissa 2.-7.11. Lyypekki, Saksa
teologisten asiain sihteeri *Tomi Karttunen*

Piispanvihkimys, Tine Lindhardt Fyensen piispaksi 4.11. Kööpenhamina, Tanska
piispa *Matti Repo*

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ja Suomen ortodoksisen kirkon oppikeskustelut
22.-23.11. Järvenpää, Suomi

puheenjohtaja: piispa *Seppo Häkkinen*

jäsenet:

kirkkoherra *Sammeli Juntunen*

teologian tohtori, pastori *Elina Hellqvist*

perheneuvoja *Saara Kinnunen*

teologian lisensiaatti *Petri Karttunen*

sihteeristö:

teologisten asian sihteeri *Tomi Karttunen*

vs. työalasihteeri *Ari Ojell*

Neuvottelu VOK:n (Venäjän ortodoksinen kirkko) edustajien kanssa, tapaminen Metropoliitta
Hilarionin ja piispa Jezarsin sekä rov. Simirnovin kanssa 25.-28.11. Moskova, Venäjä

piispa *Seppo Häkkinen*

kirkkoneuvos *Kimmo Kääriäinen*

kappalainen *Timo Rosqvist*

kenttäpiispa *Pekka Särkiö*

JOULUKUU

Eteläisen Afrikan evankelis-luterilaisen kirkon (ELCSA) kirkolliskokous

3.-6.12. Johannesburg, Etelä-Afrikka

kirkkoneuvos *Kimmo Kääriäinen*

Kirkkojen maailmanneuvoston ekumeenisten sihteerien kokous 3.-6.12. Geneve, Sveitsi

teologisten asiain sihteeri *Tomi Karttunen*

Metropoliitta Vladimirin piispaksi vihkimisen 50-vuotisjuhla 29.-30.12. Pietari, Venäjä

piispa *Seppo Häkkinen*

kappalainen *Timo Rosqvist*

**KIRKKO-
HALLITUS**

Helsinki 2013, ISSN 1797-1381